

educar de 0 a 6 anys

in-fàn-ci-a

166

GENER
FEBRER
2009

REVISTA DE L'ASSOCIACIÓ
DE MESTRES
ROSA SENSAT

Educa3

Amb el Pla Educa3 impulsat des del Ministeri d'Educació, s'ha estat prudent, discret, cautelós i sensat alhora, en bona part per dues raons: la primera i fonamental, és el compromís per part d'Educació d'impulsar-ne el desenvolupament i, per tant, el del Ministeri per liderar l'aplicació de la LOE; la segona i també rellevant, és l'aportació econòmica de 1.087 milions d'euros per contribuir a fer realitat el Pla.

I és que certament, mai com ara havia estat tan possible articular una veritable política que acabés amb la situació endèmica de l'educació dels infants durant els tres primers anys de vida, garantint el dret ineludible a l'educació de tot infant des del naixement i aportant els recursos per fer-ho viable.

Però la contenció i la prudència no es poden confondre amb una manca d'atenció pel procés de desenvolupament i aplicació del Pla i la consegüent

capacitat d'opinar amb coneixement sobre els múltiples problemes que aquesta aplicació comporta i dels quals en destacarem tres de fonamentals:

Primer: El Pla contempla exclusivament la creació de noves places, una acció llargament esperada però del tot insuficient. Perquè, qui en farà el manteniment? Avui tothom sap que, com passa en tot servei a les persones, la veritable dificultat no és la creació d'una escola o d'un hospital, sinó el seu manteniment. Sembla que aquest Pla contempla que la continuïtat de la seva existència, tot i respectant cada Autonomia, ha de recaure un cop més en els ajuntaments. Si és així, com ho faran els ajuntaments per mantenir tantes escoles bressol?

Segon: El Pla en tot moment fa referència a la creació de noves places públiques. En aquest punt es podria preguntar que s'entén per públic? L'edifici? La titularitat? El servei educatiu que s'ofereix? No és una qüestió retòrica, és senzillament que cada cop creix més la confusió; qui no coneix avui una escola bressol municipal o d'alguna Comunitat Autònoma, per tant pública, on qui dona el servei és en realitat una empresa estrictament privada?

Tercer: El Pla en cap cas fa referència a unes condicions mínimes de qualitat per crear les noves places públiques. És clar que d'acord amb la LOE a qui correspon establir les condicions mínimes és a les Comunitats Autònomes, però és igualment clar que qui aporta recursos pot establir les condicions. De la mateixa manera que el Pla estableix que els recursos seran per crear noves places públiques de 0 a 3 anys, també podria establir unes condicions mínimes de qualitat.

Per tant, davant el Pla Educa3 s'està passant de la prudència a la perplexitat. Com pot ser que amb una llei com la LOE, amb uns recursos econòmics tan importants, s'estigui entrant en un joc de despropòsits de tanta magnitud?

Alguns pensen que el problema és l'Estat Autònom; nosaltres pensem que en el Pla Educa3, el que cal és una decisió clara del Ministeri, que repensi les conseqüències de la seva proposta i contribueixi de manera decisiva a la creació de noves places veritablement públiques i de qualitat per a infants de 0 a 3 anys i a la seva continuïtat, un vell problema que demana claredat d'acció.

Sabies que...	Francesc Ferrer i Guàrdia	<i>INFÀNCIA</i>	2
Plana oberta	No vull callar Qui calla atorga	Nancy Bello	3
Educar de 0 a 6 anys	Idea d'infant en les invariants pedagògiques de Célestin Freinet	Josepa Gómez i Enric Vilaplana	5
Escola 0-3	Transformar materials, construir elements de joc	Olga Monferrer i Montse Pallerols	11
	Un davantal hi ha, que ple de poesia està La poesia a l'escola bressol	Escola bressol La Cuca Fera	19
Bones pensades	Els pots dels tresors	Dolors Todolí	24
Escola 3-6	La camera digital	Jordi Jubany	26
	Quan les famílies entren a l'escola	Marta Guzmán	30
L'entrevista	Conversa amb Rosa Ferrer	<i>INFÀNCIA</i>	35
Infant i societat	Per una veritable cultura de la Infància!	Carles Estela	38
El conte	El carro del Sol	Elisabet Abeyà	42
Libres a mans dels infants	Grans autors per a petits lectors	Tertúlia de Rates	44
Informacions			46
Biblioteca			48

sumari

Francesc Ferrer i Guàrdia

Francesc Ferrer i Guàrdia (Alella, 10 de gener de 1859 - Barcelona, 13 d'octubre de 1909) fou un important pedagog català, activista republicà i lliurepensador. Va donar suport al pronunciament militar de 1886 que pretenia proclamar la República, però quan va fracassar aquest va haver d'exiliar-se a París fins a 1901. Durant aquests anys es va anar inclinant cap a l'anarquisme i es va dedicar a preparar la creació d'una escola basada en l'evolució real i psicològica de l'infant. Proposava una educació individualitzada, basada metodològicament en l'ajuda mútua, la solidaritat i la crítica de les injustícies mitjançant l'estudi dels mecanismes i les condicions que les fan possibles. L'agost de 1901 va obrir al núm. 70 del carrer Bailèn de Barcelona l'Escola Moderna, un projecte pràctic de pedagogia llibertària. Es fonamentava en l'educació integral i en la coeducació de sexes i de classes socials per trencar el dogmatisme intel·lectual i la falsa moral, convertint-se en un nucli de permanent promoció de l'emancipació social.

El 13 d'octubre de 1909 va ser executat a la presó del castell de Montjuïc, acusat d'haver estat l'instigador de la revolta coneguda com la Setmana Tràgica de Barcelona.

La seva obra més coneguda és L'Escola Moderna, on exposa els seus principis pedagògics i de la qual us oferim un fragment corresponent al capítol «Coeducación de las clases sociales».

El mateix que de l'educació comuna de tots dos sexes, penso de la de diferents classes socials.

Hagués pogut fundar una escola gratuïta; però una escola per a nens pobres no hagués pogut ser una escola racional, perquè si no se'ls ensenyés la credulitat i la submissió com a les escoles antigues, se'ls hagués inclinat forçosament a la rebel·lia, haguessin sorgit espontàniament sentiments d'odi.

(...)

Però l'Escola Moderna obra sobre els nens als qui per l'educació i la instrucció prepara a ser homes, i no anticipa amors ni odis, adhesions ni rebel·lies, que són deures i sentiments propis dels adults; en altres termes, no vol agafar el fruit abans d'haver-lo conreat, ni vol atribuir una responsabilitat sense haver dotat la consciència de les condicions que han de constituir el seu fonament: aprenguin els nens a ser homes, i quan ho siguin es declarin en bona hora en rebel·lia.

Francisco Ferrer Guàrdia.

La Escuela Moderna. Tusquets Editores S. A.: Barcelona, 2002.

Podeu trobar el capítol senser a www.revistainfancia.org

No vull callar Qui calla atorga

Com a professional que em dedico a l'educació, no vull callar davant de la notícia que es publicà el dissabte 23 d'agost al diari El Punt (Camp de Tarragona, Terres de l'Ebre).

La notícia en qüestió té a veure amb la proposta en la qual està treballant l'Àrea d'Educació de l'Ajuntament de Tarragona pel que fa a les Llars d'infants. Es volen aprofitar els espais que ofereixen les escoles bressol municipals per oferir un servei de ludoteca a les famílies que ho sol·licitin. Concretament, serà un espai on les famílies podran deixar els seus fills algunes hores del dia els dissabtes, plantejant-se per al futur que aquest servei es pugui també oferir els diumenges.

Està clar que l'oferta és guardar, i és aquí on l'Ajuntament des de la regidoria d'educació s'equivoca fent una política que res té a veure amb el reconeixement d'aquesta etapa de l'educació infantil com a educativa, un centre educatiu no es pot convertir en un servei de guarda; seria més convenient dissenyar espais i temps a les escoles per compartir amb tota la família la cria dels infants i les dificultats en què es troben, que no pas guardar per hores. Estem parlant de l'etapa més important de la vida d'una persona, on l'infant construeix la seva personalitat, on desenvolupa el seu potencial social, per aquestes raons caldrà oferir-li espais i temps que tinguin a

plana oberta

Nancy Bello

veure amb la construcció en seguretat dels aspectes que abans anomeno. La família és un punt clau en el desenvolupament de l'infant. La meua pregunta és: quina és la necessitat d'oferir un espai i unes hores el dissabte i el diumenge? Hi ha realment una necessitat, o es vol crear la necessitat del servei?

Últimament es parla molt de la conciliació de la vida laboral i la familiar, aquest no seria un bon exemple tractant-se d'una administració tan propera al ciutadà com és l'Ajuntament. Fins i tot hi ha un sindicat que diu «a les sis tots a casa».

Conciliar la vida laboral i la familiar vol dir poder gaudir de la família els dies i les hores que els infants ja no assisteixen a les escoles i que els progenitors tenen lliures, com és el dissabte o el diumenge. Anar de compres, anar a prendre un cafè són situacions socials d'aprenentatge i que formen part de la vida, necessàries per compartir-les en família.

Aquest servei tampoc no estaria dirigit a les famílies o professionals que ho poden necessitar per raons lògiques del lloc de treball que desenvolupen, un exemple són els professionals que treballen en la sanitat que ho han de fer en dies festius, per torn, o de nit. El servei en qüestió s'oferirà per hores.

El prestigi d'una política educativa no passa per oferir més hores o dies de servei a la família, tot al contrari, oferir qualitat passa per construir un projecte compartit entre Ajuntament i ciutadans, i on ha d'haver-hi un protagonista clar i aquest és l'infant. Un projecte de qualitat educativa també ha de ser compartit i viscut pels professionals que es dediquen a l'educació, i l'Administració, en aquest cas l'Ajuntament, ha d'oferir una estabilitat laboral i unes condicions econòmiques prou dignes perquè la tasca educativa es desenvolupi en un ambient de qualitat i èxit.

Les famílies haurien de tenir el dret a gaudir d'una educació pública, gratuïta i de qualitat des dels 0 als 6 anys. Aquesta seria una garantia d'igualtat d'accés a l'educació des del primer mes de vida. Oferir *Minuts menuts* o ludoteques no garanteix que qui ho necessiti ho pugui utilitzar, ja que parlem d'un servei privat, i el risc que tenim en privatitzar serveis és agreujar les desigualtats. ■

Nancy Bello, mestra d'Educació Infantil.

Espai per a una creativitat sense límit

Ceres, Pintures de dit, Témpera,
Gouache, Vernís fixador,
Pasta Blanca per enganxar.
AL SERVEI DE L'ENSENYAMENT

MANLEY®

Idea d'infant en les invariants pedagògiques de Célestin Freinet

Qualsevol plantejament educatiu correspon a un model de societat, a un model de ciutadà. Aquest plantejament, però, sovint correspon a objectius que es troben llunyans de la realitat quotidiana, de la vida a la classe, en la qual sobretot predominen les pulsions de la convivència i dels esforços dels aprenentatges i de les accions d'ensenyar. Per això cal tenir molt present en qualsevol proposta educativa el model de ciutadà que tendim a construir. Tanmateix, aquesta idea de persona es pot plantejar en termes de trets adients a la persona adulta, mentre que a les escoles estem treballant amb infants; és a dir, amb ciutadans reals de ple dret que es troben en procés de creixement i que tenen unes carac-

Durant l'any 2008 la revista INFÀNCIA ha anat publicant una selecció de les 30 Invariants pedagògiques que Célestin Freinet proposa. Freinet pensa que després de l'anàlisi detallada dels fenòmens psicològics potser seria possible trobar entre ells i els individus un lligam constant, invariable, que els conferís alhora un caràcter d'universalitat. Així la definició d'Invariant està dins el mot mateix. És tot allò que no varia ni pot variar, a qualsevol latitud, a qualsevol poble. No pot variar perquè tracta de la naturalesa íntima de la persona. A l'article es reflexiona sobre la idea d'infant a partir dels enunciats d'algunes de les Invariants pedagògiques de Célestin Freinet.

Invariants pedagògiques de Freinet.

L'INFANT COM A PERSONA

L'infant és de la mateixa naturalesa que l'adult
Que els infants es trobin en procés de creixement no implica considerar-los com a inferiors. L'infant pensa, té sentiments, és curiós i cerca i té capacitats potents per a la recerca i el saber, es defensa, actua, i l'activitat és la característica més important en la seva relació

amb el medi en què es desenvolupa, i té capacitat de reacció davant el que se li presenta.

terístiques que es deriven, precisament, del necessari component temporal per a la seva maduració i per als qui cal organitzar el context més idoni per desenvolupar-se. Per considerar el concepte d'infant amb el qual treballem cada dia fem referència a les

amb el medi en què es desenvolupa, i té capacitat de reacció davant el que se li presenta.

Ser més gran no significa estar per damunt dels altres

Aquest principi no té a veure tant amb la consideració dels infants, sinó amb l'actitud del mestre, de l'adult.

Els mestres no han de considerar normals situacions de superioritat en la relació amb els alumnes, sinó situacions diferencials a causa de la seva funció i per raons de l'edat. Aquesta mateixa característica (ser més gran i tenir més experiència) els fa capaços de posar-se a nivell dels infants, de saber acompanyar-los, de donar-los la mà, de ser un referent.

El comportament de l'infant depèn del seu estat orgànic, fisiològic i constitucional

Les intervencions dels mestres no poden donar fruit si no es té en compte la disponibilitat d'acceptar-les de part dels alumnes. Per

Josepa Gómez i Enric Vilaplana

això, cal que l'escola (i els mestres amb els alumnes) tingui en compte conceptes aplicables, com són el sentit de la diferència que ha d'exigir la capacitat de donar resposta a la diversitat absoluta i específica dels alumnes, els diferents ritmes i temps dels alumnes, els aspectes fisiològics, incloses malalties i necessitat de descans i d'alimentació.

A ningú no li agrada que el manin autoritàriament

Les comandes als infants han de ser justificades. Han de correspondre a propostes funcionals pròpies de la seva vida a l'escola (que d'altra banda no pot ignorar la vida de fora, més aviat al contrari). Cal propiciar situa-

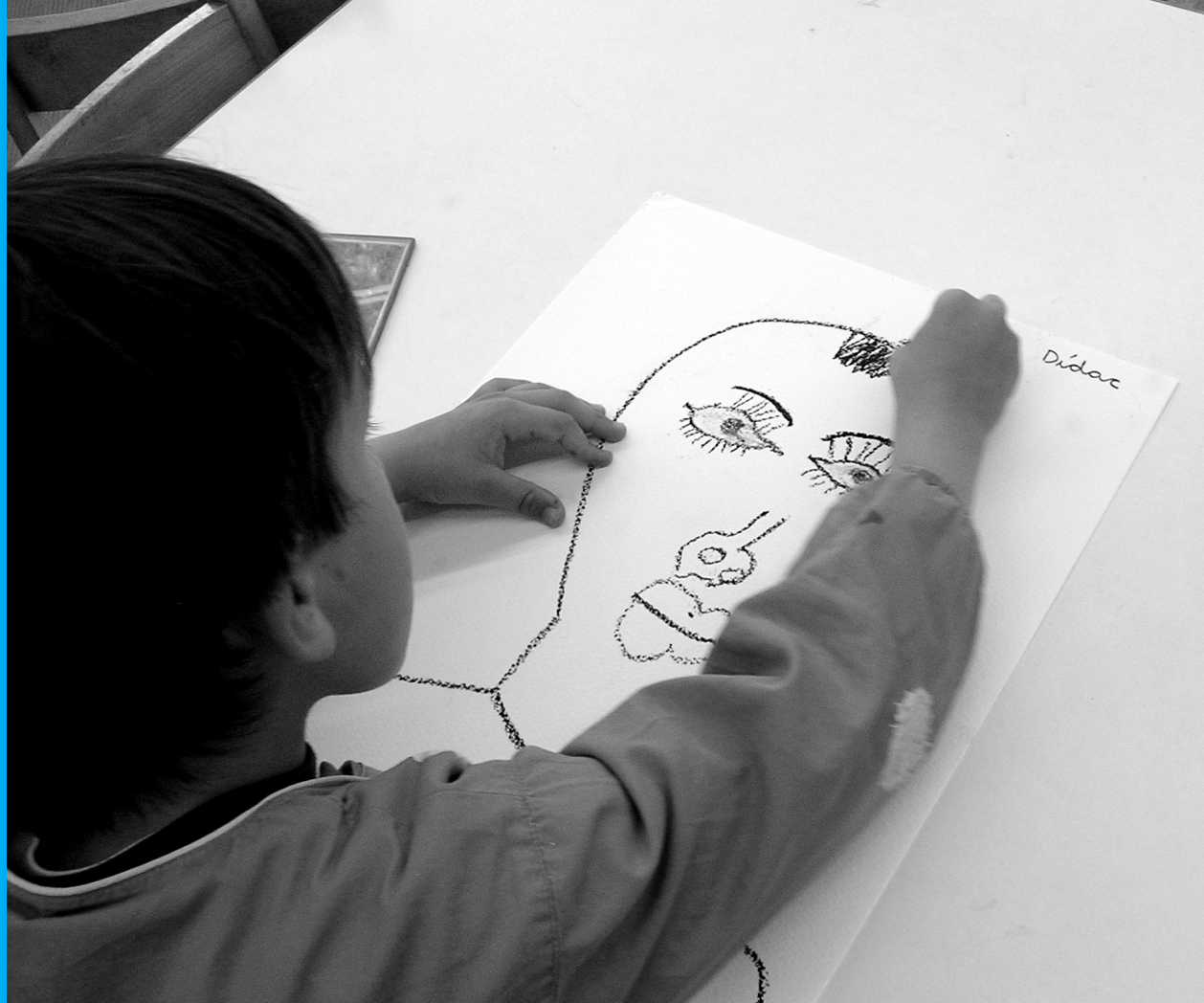
cions i instruir àmbits per acollir les iniciatives dels infants relacionades amb la vida del grup, la seva gestió, respectar les seves propostes, donar-los la paraula, respectar i incentivar la capacitat de decisió i de responsabilitat, de la qual es pot

derivar una mena de moral de grup basada en el coneixement de l'altre i l'acceptació d'objectius que impliquen una disciplina necessària. Altrament, cal pensar de manera molt especial que estem treballant en àmbits tan subtils com la consideració del principi de llibertat i la construcció d'una personalitat autònoma.

A ningú no li agrada posar-se en fila

La vida i la convivència exigeixen determinades normes de comportament. Cal justificar-les, entendre'n la necessitat, acceptar-les i saber-les defensar. En qualsevol cas, cal partir de la persona. Les normes han de ser

emergents i assumides. Cal desterrar les propostes organitzatives que porten a l'anonimat, a la consideració dels individus com a components d'un ramat, dels infants com una tropa. En conseqüència, cal vetllar per les situacions que a l'escola poden suposar l'uniformisme, perquè és necessari crear en cada infant un sentiment fort del seu sentit de la vida. És un principi de creació de disciplina personal i de moral autònoma.

A ningú no li agrada veure's obligat a fer una feina. El constrenyiment és paralitzador

L'escola és el lloc destinat específicament al desenvolupament dels infants i aquest desenvolupament es porta a terme a través de la pròpia activitat. Les feines que realitzen els infants han de ser personals, funcionals i significatives. Si es parteix de la vida, de la paraula i del pensament de l'infant es pot garantir un ambient motivador de treball, de recerca i

d'aprenentatge en el qual la mestra podrà exercir un paper magnífic d'orientació i guiatge, i també d'exigència. Quan l'activitat té sentit i és funcional, el goig d'aprendre, l'interès i l'esforç són naturals i no es mira prim, al contrari. Per això cal valorar el treball dels infants, considerar-lo en l'excel·lència de l'obra genuïna fruit de situacions de creixement i de coneixement úniques i que no es tornaran a viure. També cal saber reconèixer els ritmes dels processos i saber esperar la maduració dels productes d'acord amb els diferents ritmes personals. L'actitud exigent del mestre ha d'estar d'acord amb les possibilitats de l'infant, i per això cal construir un ambient d'expressió lliure i de comunicació on el coneixement mutu i l'emulació compartida suposin una xarxa de complicitats de sabers.

A tothom li agrada triar la pròpia feina

Els continguts del currículum han de ser garantia dels processos de coneixement dels infants.

Per això cal partir de l'infant i no del currículum. En conseqüència, els infants tenen dret a un temps i a un espai propis per portar a terme el delicat procés del seu saber, que ha de correspondre a l'aprenentatge de l'exigència, de la capacitat d'organització i de la presa de decisions; qüestions que es troben en l'àmbit de la llibertat personal i del compromís de la convivència.

A ningú no li agrada navegar en el buit, actuar com un robot

El dilema està en l'equilibri necessari per establir les vores per a la lliure expressió i construcció

del coneixement. Quan les criatures demostrin actituds de desinterès i de manca d'atenció vol dir que, d'alguna manera, hem de repensar la nostra intervenció. Cal qüestionar-se l'atenció per l'atenció, l'esforç per l'esforç; no té sentit. Cal instituir situacions i tècniques perquè les criatures siguin agents de la construcció del seu pensament i siguin conscients que en són protagonistes. Llavors, les feines imposades poden tenir un sentit si corresponen al trajecte definit. Cal discernir entre activitats necessàries i activitats arbitràries. Les necessàries sempre parteixen de la realitat de la criatura, de cada criatura.

Tot individu vol tenir èxit

L'escola ha de ser la institució que doni seguretat arran del pensament, de les decisions i de les propostes. Ha de ser el lloc obert a la vida de cada infant on es pugui realitzar l'experiment de la reflexió sobre si mateix i sobre el que l'envolta; on es pugui compartir el pensament i construir amablement criteris personals, també compartits. La comunicació de les descobertes, de les incerteses, de les realitats personals, ajuda a construir una imatge positiva de si mateix, l'autoestima. Per això cal estar amatents a les propostes dels infants per tal de garantir la satisfacció per tot allò que fa, la consecució dels seus interessos; la realització consumada tangible i valorar-la en profunditat. A tothom li agrada que la seva activitat tingui transcendència, que sigui útil i reconeguda.

No és tan natural el joc, en l'infant, sinó el treball

Quina idea tenim de joc i de treball? Cal distin-

gir entre satisfacció i diversió. Tot sovint, quan diem que un infant està jugant no reconeixem que el que està fent és satisfer determinades necessitats sensorials, motrius, relacionals, lingüístiques (la sorra fina i la pedra dura, el joc simbòlic, fer la vertical...). Cal entendre que el «joc» és un mecanisme natural per manipular la realitat que l'envolta, per dominar-la, per construir elements simbòlics bàsics, de valors i de comportaments, per desenvolupar aspectes motrius i sensorials personals. Per tot això, cal entendre que si justament la feina de les criatures és desenvolupar-se, no hem de veure en les seves activitats solament aspectes lúdics sinó de treball (amb la corresponent càrrega d'esforç i contingència que comporta).

La intel·ligència no és una facultat específica que funciona com un circuit tancat.

Potser hauríem de pensar que la finalitat última de tots els esforços per educar els

infants és que siguin persones felices i compromeses, encara que no conformades, precisament. Totes les criatures són intel·ligents perquè la intel·ligència és una de les indiscutibles capacitats humanes, absolutes, personals, individuals i construïdes col·lectivament.

El desenvolupament de la nostra intel·ligència (de la nostra capacitat intel·lectual de saber i d'entendre el món en què vivim i de criticarlo i d'estimar-lo) depèn absolutament dels models que ens presenten. Així, doncs, a banda de les consideracions, bàsiques, dels elements culturals que cal transmetre, podem pensar que l'escola ha de propiciar elements instituïts que tendeixin a assegurar la capacitat de construir criteri davant el món; la qual cosa implica, necessàriament, ensenyar a saber-se en si mateix, i de saber-se estar en si mateix.

A ningú no li agrada el control ni la sanció

Mai no hem de considerar, ni de bon tros, que les dificultats que puguin presentar els infants són culpa seva. El control de la feina ha de ser assumit per ells mateixos i ha de ser una mena d'autocontrol. Els infants han d'arribar a conèixer les seves possibilitats d'acció i han de tenir la confiança que l'àmbit espacial i temporal del seu grup-classe és una institució que permet i propicia la seva capacitat de progrés en totes les altres capacitats personals i socials. El concepte «control» s'ha d'entendre no com la possibilitat de la mestra de definir i catalogar els infants del grup, sinó com la necessària actitud de la mestra de conèixer l'infant. (Cal pensar en totes les situacions en què és possible observar els infants; les hores de pati, per exemple.)

Pel que fa als tocs d'atenció o a les sancions, no han de ser vexatoris i han d'anar encaminats perquè l'infant s'adoni de les

conseqüències de la seva actuació errònia. Les sancions sempre han d'oferir camins de retorn positiu, han de facilitar la reflexió i la possibilitat de demanar disculpes.

Educar en la dignitat

Educació i dignitat són termes quasi idèntics. No es pot concebre cap mena de plantejament educatiu que no sigui digne.

En el nostre pensament, la dignitat de les persones és correlativa a la seva capacitat de pensar, de racionalitzar, de comprometre's en el seu pensament i les seves accions amb el món que li toca viure, la seva llibertat. La dignitat correspon a la manera de viure, de ser, del pensament ètic i del pensament estètic.

L'esperança optimista en la vida

Cal una actitud amable i combativa, alhora, en el pensament dels mestres perquè a les nostres mans hi ha un determinat potencial, no definitiu, de modelatge dels ciutadans ara petits, després més grans. Els infants són persones que han de tenir a l'escola una porta oberta i ampla davant de la vida que també és llarga i ampla. ■

Josepa Gómez, mestra d'educació infantil
Enric Vilaplana, professor de pedagogia de la
Facultat de Ciències de l'Educació de l'UAB

Transformar materials, construir elements de joc

Per què el joc?

Vàrem partir del convenciment que el joc és una activitat fonamental per als infants. Un impuls, una necessitat que respon a la seva curiositat natural.

Els nens i nenes, simplement pel fet de ser-ho, són una font d'activitat, necessiten moure's, tafanejar, tocar, manipular, experimentar, crear, inventar... El joc és imprescindible per al correcte desenvolupament infantil, perquè estimula, afavoreix i possibilita tot tipus d'aprenentatges. A través del joc, els infants experimenten, es relacionen, reproduïxen i recreen conductes, inventen... i descobreixen el món que els

Aquesta proposta vol animar a –com diuen les autores– posar un granet de sorra per a la sostenibilitat del planeta, a deixar volar la imaginació i posar a l'abast dels infants materials que ofereixin diferents possibilitats de joc. Els elements de joc que es presenten són una alternativa més a algunes joguines que els infants troben a casa i a l'escola doncs, tal i com succeeix amb la panera dels tresors i el joc heurístic, afavoreixen el protagonisme i l'activitat dels infants: la manipulació, el moviment, la descoberta de les relacions entre diferents materials i d'algunes de les seves característiques i atributs.

senzills, però a la vegada suggerents, que permetessin als nens i nenes: jugar, observar, manipular, explorar, establir relacions, plantejar-se problemes i obtenir resultats.

La idea va sorgir quan vàrem prendre consciència de la gran quantitat de material que es llença als contenidors de reciclatge i en adornar-

envolta i la cultura de la qual formen part.

Per què amb material de recuperació?

Una joguina, o bé un material excessivament complicat, fatiga els infants, que sovint topen amb la impossibilitat física d'utilitzar-lo. D'aquí va sorgir l'interès de crear materials

Olga Monferrer i Montse Pallerols

nos que una part pot ser transformada i convertida en material de joc. Aquest podia ser un dels nostres granets de sorra, com a escola conscienciada i compromesa, per a la sostenibilitat del planeta.

Cada vegada hi ha més joguines, suposadament didàctiques, que només demanen de l'infant que premi botons i faci girar manetes o rodes perquè es produeixin diferents efectes –es prem un botó, s'obre una finestreta i apareix un gall, es fa girar una clau i se sent el mugir d'una vaca... es prem una tecla i sona un timbre o s'encén un llum vermell...–. En aquesta mena de mal anomenades joguines, l'infant és un mer executor. No ofereixen la possibilitat de fer-les servir de cap més forma que la prevista pel fabricant i, per sort, ben aviat deixen d'interessar als nens i nenes, que de seguida veuen que no hi ha res a fer. Llavors es converteixen en una andròmina més amb la qual ningú no sap què fer.

En el dia a dia a l'escola hem pogut observar que les nenes i els nens s'interessen molt per aquells materials que, per la seva inespecificitat i polivalència, s'ajusten als diferents i canviants interessos i necessitats que cadascun d'ells manifesta.

Amb aquesta intenció es va decidir aprofitar alguns dels diferents materials que habitualment es poden trobar en qualsevol llar i que acaben al contenidor corresponent, i transformar-los en material de joc.

Quin material?

Si bé primer s'havia pensat en materials que havien de ser utilitzats en el grup dels més petits, després s'ha vist que aquest tipus de material pot ser útil en qualsevol grup, que de ben segur en faran un ús diferent, perquè diferents són els seus interessos i les seves habilitats.

Es va acordar que qualsevol dels materials que es possessin a l'abast dels infants hauria de tenir els requisits següents:

- Ser atractiu, estètic, que desperti l'interès, que estimuli el joc sensorial i ofereixi diferents possibilitats de joc, fàcil d'utilitzar.
- Proporcionar als infants certa sorpresa en veure'l, en definitiva, ha de ser un material diferent del que ja tenen al seu abast.
- Adequat al moment evolutiu dels infants, adaptat a les seves necessitats, als seus inte-

LA BOMBOLLA D'AIGUA:

La bombolla d'aigua ha permès als infants experimentar amb tot el seu cos diferents sensacions

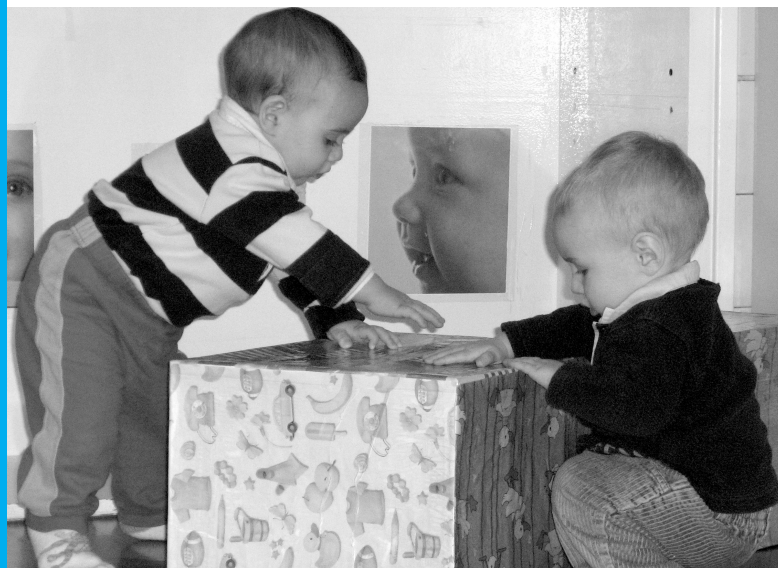
ressos, a les seves habilitats i característiques físiques.

- Que enriqueixi la capacitat de percepció de l'infant i la descoberta de formes, colors, textures, sons...
- Que garanteixi la seguretat i la higiene, que no ofereixi perills. És important conèixer l'origen i la composició dels

materials. Les anilines, certs metalls, el porexpan... són tòxics. Igualment, si han contingut productes tòxics no es poden emprar, ni tan sols havent-los rentat i desinfectat.

Com transformar materials recuperats en joguines?

Seguint la mateixa filosofia en què es fonamenten tant La panera dels tresors com El joc heurístic o joc de la descoberta, es volia disposar d'una major diversitat de materials que permetessin als nens i nenes manipular,

LES CAIXES DE CARTRÓ GRANS:

Les caixes de cartró grans afavoreixen el joc motriu i les relacions

CAPSES PETITES FORADADES:

Les capsas foradaades han permès als infants el joc de posar i treure, d'aparèixer i desaparèixer.

descobrir relacions, característiques, atributs i, en definitiva, aprendre tot jugant.

Per començar, vàrem anar recollint i guardant diferents materials, imaginant-ne les possibles transformacions i opcions de joc i experimentació que podien oferir.

Ben aviat vàrem disposar de caixes de cartró grans i petites, botons de bona mida, boletes, anelles i pals de fusta, ampolles, capsas i pots de plàstic transparent, tubs de diferents materials i menes... etc.

Aquests materials varen ser la base de diverses propostes de joc i manipulació, algunes de les quals es descriuen a continuació:

- Les caixes grans: Teníem dues caixes grans, de cartró, que es varen revestir amb diferents capes de paper de diari encolat, per donar-los més consistència. Finalment la darrera capa, que és la que es veuria externament, es va

recobrir amb paper de regal. Un cop preparada, es va folrar amb plàstic transparent adhesiu, per garantir-ne la durabilitat.

- Les capsas petites: Les capsas de mocadors de paper -amb un forat al mig- es van recobrir amb paper de diari encolat i, després, es van folrar amb paper de seda de diferents colors.
- La panera dels botons: Botons de diferents formes i materials, que per la seva mida no ofereixen cap perill per als infants. Se'ls ha passat una goma fent-ne braçalets o bé enfíl·lals. N'hi ha de nacrats, de metàl·lics, de plàstic i de fusta, de llisos i de rugosos, de rodons, de quadrats i de cilíndrics, de plans i de corbats, d'antics i de moderns...
- La panera dels collarets: Les boletes de fusta d'una cortina vella, que es va desenfil·lar i netejar, es varen aprofitar per convertir-les en collarets per als infants, passant-les per un cordó de goma resistent.

- Capses i pots de plàstic: Capses transparents que abans contenien l·laminadures i pots de galetes salades. Es fan servir com a contenidors. Les capsas es deixen a terra juntament amb altres materials perquè els infants les facin servir per omplir i buidar, i els pots es pegen amb cintes de colors.
- Pals i anelles de fusta: Els pals inicialment servien com a suport per posar el paper de cuina, i les anelles són de cortines velles. Els pals s'han serrat una mica fent-los més curts per evitar perills i accidents.
- Tubus de cartró i de metall: Tubus de cartró de diferents procedències (del film transparent, del paper d'alumini, del rodet de paper de la màquina calculadora... etc.), de mides, gruixos i diàmetres diferents i oberts pels dos extrems. Els metàl·lics són els que embolcallen i protegeixen les ampolles d'alguns licors. N'hi ha que són

LES PANERES:
*Molt aviat l'infant
 explora els objectes amb
 la mirada, amb les
 mans i amb la boca.*

tapats pels dos extrems i s'utilitzen com a material sonor, i d'altres només tapats per un, que es fan servir com a contenidors. Tots s'han folrat amb papers adhesius de colors atractius.

- La bombolla transparent: La vàrem trobar casualment en un fons d'armari i vàrem decidir reutilitzar-la. És cilíndrica. Un cop inflada, se li va injectar una mica d'aigua, tenyida de color blau.
- Ampolles: Un cop netes, les ampolles de plàstic més petites es van omplir amb diferents materials i amb aigua, per tal de convertir-ne algunes en material sonor i d'altres en material visual.
- Tubs de plàstic: En unes obres vàrem trobar uns tubs opacs que es fan servir per revestiment del cablejat elèctric. Un cop nets, s'han fixat a la paret en diferents racons de la classe.

- Circuit de plàstic transparent: Amb ampolles d'aigua, tallades a trossos i encaixades les unes amb les altres s'ha construït un circuit de forma ondulada que estarà penjat i fixat a la classe.

Qualsevol d'aquests materials ofereix als infants infinitat de possibilitats de joc i exploració: picar, sacsejar, fer sonar i experimentar amb els diferents sons que produeixen... etc., i afavoreix i facilita l'activitat motriu, la manipulació i l'exploració, i estimula la imaginació i la relació entre infants i adults.

Presentació del material a les famílies

Amb el material elaborat es va fer una exposició i es va aprofitar una reunió amb les famílies per fer-ne una presentació i explicar la utilitat i possibilitats de joc que ofereix. Els pares i mares, molt interessats en la proposta, varen

manipular i observar els diferents objectes, agafant idees i intercanviant comentaris entre ells. Estaven sorpresos per les possibilitats de certs objectes i per com, un cop transformats, podien arribar a convertir-se en jocs interessants per als seus fills.

Quin procediment?

Un cop elaborat tot el material i tenint en compte els interessos i possibilitats dels infants, es va decidir com i quan es presentaria cada material, per tal de no atabalar els infants amb massa propostes a la vegada i anar-les variant per mantenir viu el seu interès. Així, es va decidir que cada trimestre, aproximadament, s'oferirien diferents combinacions entre les quals hi hauria les propostes següents:

- Panera amb anelles amb cintes de setí de diferents colors.

EL CIRCUIT:

Ha fet possible descobrir la relació causa-efecte entre l'acció de l'infant quan llença una pilota i l'observació del recorregut que fa fins arribar al final del circuit

- Panera amb braçalets de botons i collarets.
- Panera amb cintes de cortines de colors.
- Caixes grans de cartró.
- Tubs (metàl·lics i de cartró).
- Ampolles plenes de diferents materials.
- Contenedors de diferents menes i mides (joc de posar i treure: pilotes, agulles d'estendre, bigudins...).
- Capses petites amb un forat (joc de posar i treure).
- Pals i anelles de fusta.
- Circuits i pots de plàstic o contenidors transparents.
- Circuit amb tub opac de revestiment de cablejat elèctric.

Coses a tenir en compte

Tal i com s'acostuma a fer en el joc heurístic, aquests materials -amb l'excepció de les caixes grans i la bombolla transparent- no estan sem-

pre a l'abast dels infants, sinó que s'ofereixen un parell de cops per setmana.

Així mateix, abans de posar els materials seleccionats a l'abast, l'espai s'ha d'haver deixat lliure d'aquells objectes que puguin interferir l'activitat dels infants amb ells.

L'espai ha d'estar ben delimitat per evitar que el material es dispersi.

Tot el material es presenta i després de ser utilitzat es desa en cistelles, separant el que s'ha trencat o malmès. Cada objecte ha de tenir la seva funció. Malgrat això, n'hi haurà que es podran combinar entre si i ser utilitzats per a diferents tipus de joc.

En cada sessió l'educadora observa i anota el que fan els infants amb cada material.

Què fan els infants amb el material proposat?

- **Les caixes grans:** Arrossegar-les, recolzar-s'hi per posar-se drets, apilar-les, enfilars'hi, seure-

hi, observar les imatges i dibuixos que tenen, moure-les tot fent-les donar voltes, amagar-se darrere d'elles fent el joc d'aparèixer i desaparèixer, picar-les amb les mans fent diferents sons, arrossegar-les, aixecar-les, llençar-les...

• **Els botons i els collarets:** Manipular-los, tibar la goma i sacsejar-los per escoltar els diferents sons que fan quan piquen els botons entre si, o en el cas dels collarets de boles, observar els seus colors, la seva textura...

• **La bombolla d'aigua:** Es desplacen o gategen en veure-la, la fan rodolar, es deixen lliscar damunt seu, observen el moviment de l'aigua en el seu interior, miren a través del plàstic i de l'aigua descobrint la seva transparència, poden agafar-la i abraçar-la, tirar-la o deixar-la caure, sacsejar-la escoltant el seu so, percebre la seva frescor, experimentar un tacte tou i un pes i un moviment basculant quan s'enlaira...

- **Els pals i les anelles de fusta:** Els infants els fan servir per enfil·lar-hi les anelles, per picar a terra, també fan servir les anelles soles, per xumar-les, llençar-les, fer-les rodolar...
- **Tubs de plàstic:** Els infants els fan servir per fer-hi passar objectes que intencionadament s'han disposat a prop.
- **Els tubs de cartró i els pots metàl·lics:** Fer-los rodolar sobre el terra, sobre pendants, llençar-los, apilar-los, omplir i buidar diferents objectes en el seu interior, encaixar uns dins dels altres, introduir el braç o la mà pel forat, mirar a través d'ells, bufar i emetre sons amb els tubs més prims, introduir en el seu interior objectes que després retroben en destapar-los, descobrir la seva imatge reflectida en les tapes metàl·liques, experi-

mentar la varietat de sons que poden produir-se, en funció del material amb què estan confeccionats o bé dels objectes que hi ha en l'interior, així com amb el moviment que s'exerceixi sobre ells (picar, sacsejar fort, flux...).

- **Les ampolles:** Observar el moviment dels diferents materials o objectes que hi ha dins de cada ampolla juntament amb l'aigua, sospesar-les, fer-les rodolar, picar-les, sacsejar-les...
- **Les capses petites amb un forat al mig:** Es fan servir com a contenidors en els quals comprovar què passa i què no passa pel forat, fer-hi desaparèixer petits objectes (pilotes, botons, anelles, taps de suro, taps metàl·lics...), descobrir com es mouen i rodolen en l'interior, els seus sons...

- **Els contenidors de plàstic:** També es fan servir per al joc de posar i treure objectes, per abocar-los, per observar la seva transparència a través del contenidor, per descobrir el soroll produït en moure els objectes...
- **Circuits de plàstic:** Permeten als infants observar el recorregut que fan els objectes que s'hi introdueixen, des del forat superior del circuit fins que arriben a caure, pel forat inferior.

Quines conclusions en podem extreure?

El fet que aquest material, i l'activitat que genera, no tingui una estructura predeterminada ha permès als infants experimentar, observar, manipular, descobrir, inventar moltes i diverses maneres d'utilitzar-lo, i això a més els ha permès desenvolupar la seva capacitat de creació.

L'observació dels infants interactuant amb el material ens ha permès:

- Conèixer millor cada infant, el moment evolutiu en què es troba, la dinàmica que es produeix durant l'activitat amb aquests materials, les relacions que s'estableixen i les estratègies que utilitza cadascú per aconseguir els seus propòsits.
- Seguir les diferents evolucions del joc de cada infant i contrastar-les, conèixer la diversitat de ritmes dels infants.
- Conèixer els vincles de relació que es creen entre infants i educadores, i entre els mateixos infants per mitjà del material.

ELS TUBS:

Els infants experimenten amb els tubs de cartró i metàl·lics picant, bufant, apilant...

LES AMPOLLES:

El joc amb les diferents ampolles ofereix un ventall de possibilitats d'observació i experimentació.

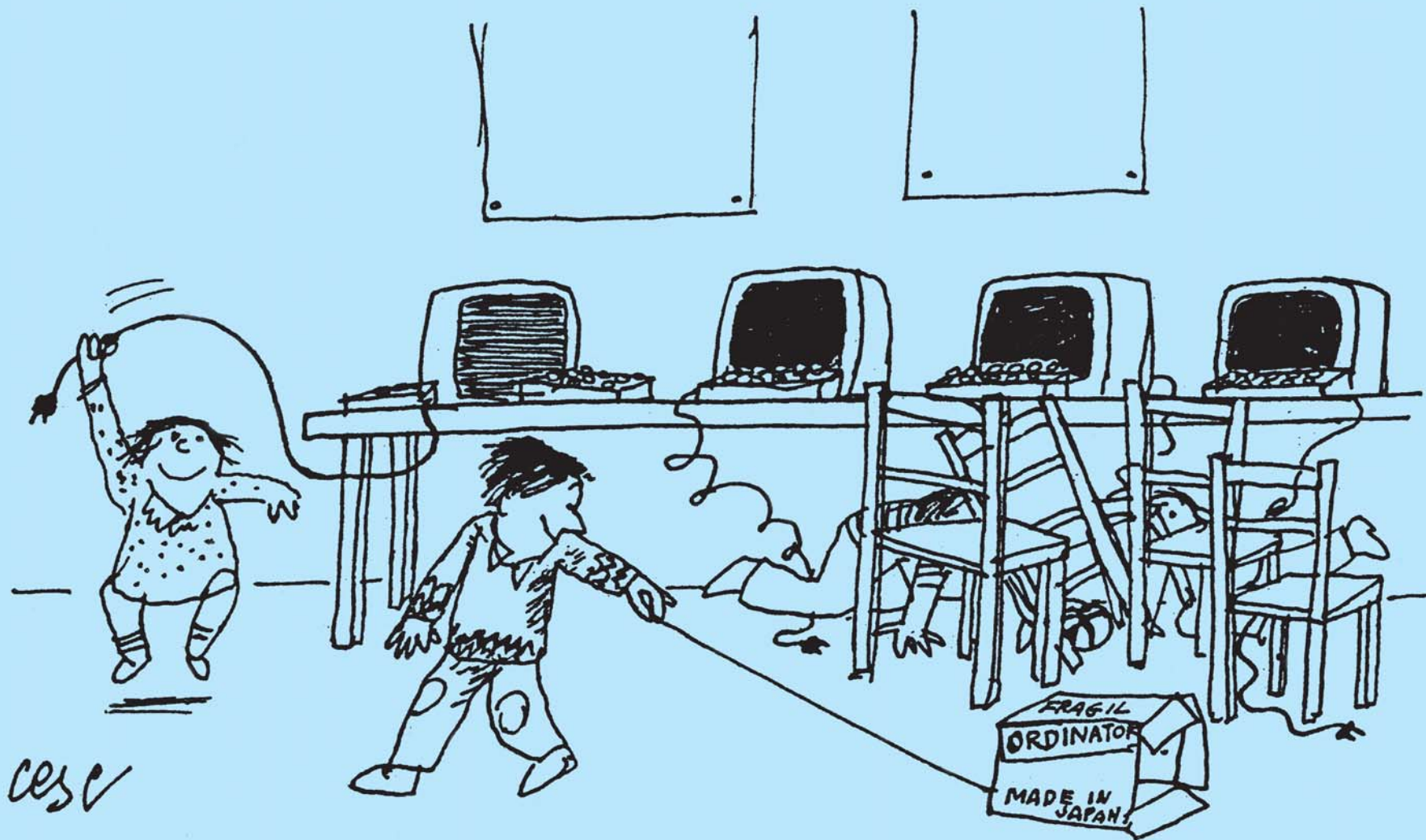
- Descobrir la creativitat i imaginació dels infants que, jugant amb aquest tipus de material, han descobert moltes més possibilitats d'experimentació i de joc de les que, a priori, havíem imaginat que es donarien.

La utilització d'aquesta mena de material contribueix a l'educació i desenvolupament dels infants, i a sensibilitzar les famílies sobre la conveniència de reciclar i respectar els objectes i materials del nostre entorn.

Fent servir material de recuperació per transformar-lo en material de joc i de decoració, i animant les famílies a participar-hi, s'ha donat un pas endavant cap a una escola més sostenible i respectuosa amb el medi ambient.

Per a nosaltres ha estat una experiència molt interessant i alhora engrescadora, que obre noves possibilitats per seguir treballant en aquesta línia amb tota la comunitat educativa. ■

Olga Monferrer i Montse Pallerols,
mestres de l'escola bressol municipal El Cargol

Un davantal hi ha, que ple de poesia està

La poesia a l'escola bressol

A l'escola bressol La Cuca Fera es respira la il·lusió de fer alguna cosa nova i totes juntes! És un dia qualsevol, bé, un dijous –dia en què es reuneix l'equip– de principis de novembre, i fa algunes setmanes que se'ns ha plantejat la proposta de intervenir en un projecte de participació ciutadana. Algú parla de poesia, potser perquè en anys anteriors aquest llenguatge ja havia entrat a la nostra escola en activitats puntuals i havia donat molt bon resultat, i cadascú comença a imaginar-se què en pot néixer de tot això. Se succeeixen aportacions i es dibuixen cares disteses, somrients... il·lusionades? L'equip s'ha animat! Decidim tirar endavant aquest projecte: el debat està servit!

L'equip de mestres respira il·lusió per fer alguna cosa nova. Algú parla de poesia: tothom s'anima! El procés és llarg: plantejar objectiu, què pretenem? I la metodologia, com fer que la poesia arribi a infants i famílies de manera significativa? Però tot esforç té la seva recompensa i, a finals de curs ens hem quedat curts de poesia, el infants les reciten i els germans grans les porten a les seves escoles. A finals de curs, La Cuca Fera respira poesia.

a acordar com perfilar el projecte, hi va haver més d'una ocasió en la qual semblava que es posaven sobre la taula idees molt distants i, fins i tot, oposades; però amb la voluntat i les ganes d'arribar a un consens, de mica en mica ens vàrem adonar que les diferents idees podien sumar, en comptes de restar, i que el resultat era molt més ric.

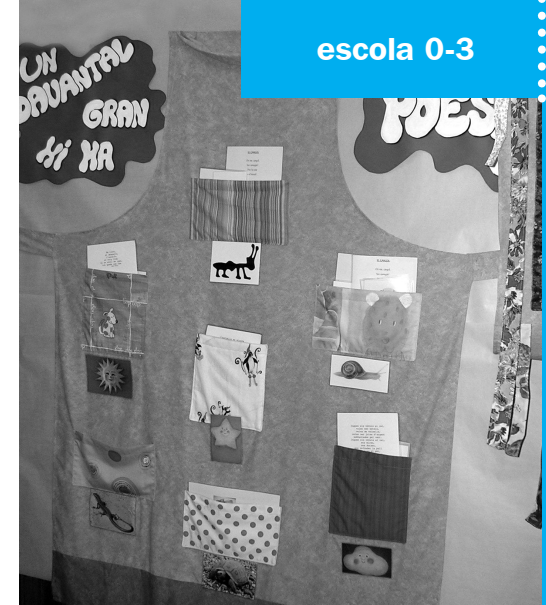
Afrontar els reptes

A les escoles sovint ens falta temps per escriu-

A partir d'aquí comença una pluja d'idees plena de maneres diferents d'entendre la poesia i de fer-la arribar a tots els infants de l'escola, des dels més petits, passant pels mitjans, fins als més grans. Durant les reunions d'equip dedicades

re i, sobretot, per dissenyar un projecte abans de dur-lo a terme tot reflexionant i plasmant sobre paper allò que pretenem, per què ho fem, quines són les millors estratègies per aconseguir-ho i com ho farem per avaluar el resultat final. Aquesta vegada, però, davant de la motivació que va despertar aquest projecte en l'equip, vàrem decidir que era el moment de dedicar-nos de ple a aquest procés previ de reflexió educativa i professional.

I va començar el repte: com dèiem, abans de res calia plantejar-nos què preteníem amb aquest projecte, és a dir, quins eren els nostres objectius. Vàrem intentar acostar-nos a les noves tendències en dissenys curriculars (més enllà de procediments, conceptes i actituds) i, en primer lloc, vàrem reflexionar sobre les capacitats més importants en el creixement dels infants de 0 a 3 anys. Així va ser com vàrem arribar a la conclusió que, a través

Equip de mestres de l'escola bressol
La Cuca Fera

d'aquest projecte de poesia, volíem potenciar el desenvolupament de l'atenció, la comprensió, l'expressió oral, l'escolta, la participació... tot intentant aconseguir, sobretot, que tant els infants com les mestres gaudíssim de la màgia del llenguatge poètic. A partir d'aquesta base, les mestres de cada grup van especificar aquestes capacitats en objectius concrets pel seu grup d'edat i els van posar en comú amb la resta de l'equip.

En segon lloc, se'ns va fer evident que un projecte d'aquesta importància per al nostre centre havia de definir quins eren els objectius que, com a equip i com a mestres, calia plantejar-nos. Respecte als primers, el projecte havia d'implacar el treball en equip, el diàleg i el consens, el respecte, la presa de decisions...; pel què fa als segons, resultava fonamental ser capaces d'incentivar i motivar tant els infants com les famílies, tenir cura del llenguatge, l'expressió, l'entonació, emocionar-nos i saber-ho transmetre...

Finalment tampoc podíem oblidar-nos de les famílies, com podia la poesia ser una eina més de participació i relació entre nosaltres? Calia buscar una manera perquè la poesia sortís de l'escola i arribés a casa. Els pares i mares estaven informats, des de principi de curs, que teníem la intenció d'iniciar aquest projecte i, amb el pas del temps, vàrem anar buscant les estratègies adequades per aconseguir vincular-los-hi.

Un cop consensuats els objectius del projecte referits a tots els implicats, va arribar l'hora d'acordar les estratègies més adequades per dur-ho a terme, és a dir, l'hora de parlar de la metodologia.

I així va ser com neix... Un davantal hi ha, que ple de poesia està. Amb aquesta frase iniciem cada sessió. La mestra, en el racó màgic que cada grup ha creat, es posa el davantal davant dels infants. Un davantal que, molt amablement, van cosir algunes mares i àvies de l'escola i que van omplir de

butxaques. A dins de cada una d'aquestes butxaques hi ha un objecte representatiu de cada poesia i, al treure'l, la mestra comença a recitar la que correspon. Cada una d'aquestes poesies ha estat seleccionada prèviament segons diversos criteris. Evidentment cada poesia havia d'adequar-se a l'edat dels infants i, per tant, tenir un llenguatge entenedor, un tema proper a ells (entre els quals sempre es triava una poesia relacionada amb el nom de cada grup: poesies d'animals, de les estacions, del cos, de les festes populars...), una extensió adequada, una musicalitat i un ritme agradable, i també que fos del gust de la mestra per tal que, a l'hora de recitar s'hi sentís còmoda i en gaudís. A més, sobretot les poesies triades pels més menuts havien de poder anar acompanyades de gestos per tal de cridar l'atenció als infants. L'expressivitat, l'entonació i el ritme són elements fonamentals.

El moment del dia i la periodicitat variava en funció dels grups. Es va establir un mínim d'una o dues sessions per setmana que s'ampliava segons la resposta dels infants. Per exemple, als grups de lactants i caminants petits es va considerar que era millor fer-ho cada dia al matí, per tal d'establir una rutina i mantenir així l'expectativa dels menuts. Amb els grups de caminants mitjans i grans, es va començar amb dues sessions setmanals, també durant el matí abans d'anar al pati. Finalment, amb els infants del grup de 2 anys, es va plantejar una sessió setmanal a les tardes ja que els matins estaven molt plens d'activitats. Malgrat això, com que a la tarda hi havia menys infants, també es repetia l'activitat alguns dies al matí.

La durada de les sessions en tots els grups va seguir una progressió creixent començant per un parell de poesies. Tot i que aquest projecte no va poder iniciar-se fins a mitjans del segon trimestre, quina va ser la nostra sorpresa quan,

després de tres o quatre mesos, va ser necessari utilitzar les poesies destinades a tot l'any! I és que, al principi, els infants miraven bocabadats i escoltaven molt atentament les mestres durant la sessió, estaven sorpresos i seduïts pels poemes que sorgien de les butxaques d'un davantal. Més endavant, van començar a reconèixer el dibuix que il·lustrava cada poema, i a anticipar la poesia que el seguia d'allò més emocionats, ja que això els permetia implicar-s'hi més i ser participants de l'activitat. A final de curs, els més grans de l'escola ja eren capaços de recitar-ne varies de memòria.

A part de les sessions concretes dedicades al davantal de poesia, la poesia era present en les activitats quotidianes del nens de manera espontània, és a dir, per exemple si un infant s'acostava a la mestra amb un cargol a la mà, ella li recitava el poema del cargol.

D'anècdotes amb els infants n'hi ha de tots colors: Una mare ens explica que un bon dia,

Alguns exemples de les poesies utilitzades són:

Pels mes petits:

QUAN SOC AL LLIT

Quan sócal llitet,
només trec el nas,
i li dic al fred:
no m'enganyaràs!

Popular catalana

EL CARGOL

On vas, cargol?
Tan carregat?
Duc la casa
O el terrat!

Què fas, cargol,
Dins el jardí?
Menjo fulles
Sota un pi

Bofill,F ; Puig,A ; Serra,F

Pels mitjans:

EL PEIX

El peix,
Tot cobert d'escates,
Té un aspecte molt brillant.

Sempre remena la cua
I es passa el dia nedant.

Albert Jané

Pels grans:

EL TREN

He vist una cuca
Molt llarga i lluent.
Grinyola quan para,
Xiula tot corrent,
I porta la panxa
ben plena de gent

Autor desconegut

la Laia, tot estant per casa, s'acosta al davantal de la cuina i comença a buscar... podria ser que també hi trobés poesia? En una classe veïna, allà on viuen els més menuts de l'escola, en Jordi escolta el poema del ratolí que diu «vols jugar amb mi» i ell no ho dubta i li contesta: «NO NO!». I la «Nina de la Padrina», aquell bonic poema que va escriure un dia una mestra de l'escola, per què no parla de les botes? I és que el poema ho descriu tot, el vestit, el barret... però no diu res d'aquelles fantàstiques botes que porta la nina del davantal... la mestra, sens dubte, es veu «obligada» a afegir-les al poema.

I si la resposta dels nens va ser tan intensa, la resposta de les famílies no ho va ser menys. Realment l'equip va quedar-se molt sorprès de l'acollida tan positiva del projecte i no només de manera passiva: Per tal d'aconseguir que la poesia es convertís realment en l'eina de relació i participació que buscàvem, vàrem fer un davantal gegant a l'entrada de l'escola, que acollia les poesies de tots els grups. Cada grup tenia la seva butxaca i, a dins, còpies de totes les poesies que

es recitaven a la classe amb la il·lustració corresponent. D'aquesta manera, cada dia, a les entrades i sortides de l'escola, les famílies podien aturar-se amb els seus infants i triar algunes poesies per emportar-se i llegir a casa. La idea era que, igual que els pares poden llegir un conte, els infants també poguessin gaudir d'aquest moments íntims i personals de relació i d'afecte a través d'un altre llenguatge. Va ser tan gran l'èxit del davantal ple de poemes que, igual que havia passat amb els infants, de seguida vàrem veure que fèiem curt de poesies. A més a més, la majoria de famílies que se n'emportaven a casa, ho feien més de dos cops per setmana i, fins i tot, els germans més grans les feien arribar, també, a les seves escoles. Aquestes dades i d'altres importants, les vàrem poder conèixer recollint les impressions i valoracions que les famílies feien del projecte a través d'una enquesta i en les reunions i entrevistes de final de curs.

A les mestres també ens calia fer una valoració de com havia anat el projecte i del procés que va fer que aquella idea inicial d'un dijous de principis de novembre es transformés en una realitat.

El projecte no s'ha dut a terme en la seva totalitat ja que es va iniciar a mig curs. La intenció inicial era que després de Nadal només entrar es pogués trobar el davantal i diverses poesies al passadís de l'escola, però la preparació, reflexió i disseny previ del projecte va ocupar moltes sessions de treball en equip i per parelles alhora que, evidentment, calia seguir treballant en totes les altres activitats i tasques del dia a dia de l'escola. Es pot dir, doncs, que aquest primer curs hem realitzat una «prova pilot» del projecte, la lectura i valoració de la qual és molt positiva i ens anima a continuar-lo el curs vinent. Considerem molt interessant seguir mantenint-nos obertes a aportacions espontànies de les famílies i és que, per exemple, aquest any, un avi de l'escola, amant de la poesia, va venir a fer-nos-en un recital. Entre les activitats que ens han quedat pendents hi ha, per exemple, un espai d'intercanvi de poesies -per a adults i per a infants- entre les famílies i l'escola que en l'enquesta passada a les famílies es valorava com una proposta interessant. A més, volem que algunes poesies es traslladin als

passadissos i es representin a través de diversos llenguatges per tal d'aconseguir-ne un treball de comprensió més profund, tot enriquint l'estètica de l'escola. En definitiva, les mestres de l'equip de La Cuca Fera estem engrescades per seguir tirant endavant aquest projecte que ens ha donat tan bons resultats. ■

Avui podem dir que LA CUCA FERA
RESPIRA POESIA... T'HI APUNTES?!

Equip de mestres
de l'escola bressol La Cuca Fera de Tona

Bibliografia

- PUJOL, M. ANTÒNIA; ROIG, T: Recull de poemes per a petits i grans. Barcelona: Kairós-Rosa Sensat, 2001
MARTÍ I POL, M: Per molts anys! Barcelona: Barcanova, 2004
CASAS, L: Poemes petits. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2006 (Col. Els Flautats)
ROS, R; DIEBI, G.: Contes de fil i cotó. Barcelona: Timun Mas, 2004

Els pots dels tresors

Dolors Todolí, mestra de l'Escola Gregori Mayans de Gandia

Les primeres col·leccions dels infants són fetes de coses que troben a terra, al pati, al carrer, quan van al defora, a la platja... Als infants els agrada guardar tot el que cau a les seves mans: fulles, branquetes, petxines, pedretes, pinyes, paperets, sorra, terra... coses que de vegades no sabem com conservar o què fer-ne. Un racó amb pots o capses transparents on poder dipositar les seves troballes pot ser un recurs que valora i alhora afavoreix aquest incipient interès per les similituds i diferències entre les coses i, en definitiva, pel col·leccionisme.

Sovint els infants de dos i tres anys venien del pati o de casa amb fulles, branquetes, pedretes, pinyes, petxines si havien anat a la platja... i els costava desfer-se'n. Ens preguntàvem què fer amb aquelles coses que per a ells eren un petit tresor. Així que, fa cinc anys, amb una taula i uns quants pots de plàstic transparent de diferents mides es va muntar el racó dels pots dels tresors. Un racó que comença en iniciar-se el curs, va creixent amb allò que els infants porten i acaba quan arriben les vacances d'estiu.

Cada dia en arribar de casa o en entrar del pati, els infants que volen guarden dintre del pot corresponent tot allò que troben. Cada pot conté un sol tipus de material.

Al principi els pots eren buits o tenien poca cosa, algunes fulles, pedretes, petxines... però als infants els agradava passar

estones mirant el que hi havia dintre, portant-los d'un cantó a l'altre, obrint-los i tancant-los, emplenant-los i buidant-los... i a poc a poc hem anat afegint més i més pots plens de tresors.

La col·lecció s'ha anat ampliant durant el curs, segons els materials que porten els infants o els interessin. Per exemple, s'hi van incorporar pots amb trossets de cel·lofana o de cartolines de colors, després d'observar que alguns infants volien guardar a la seva motxilla restes d'aquests materials que sobraven d'algunes activitats, tot i que els preferits són els que contenen terra o sorra. Prop dels pots també hi ha safates grans, de plàstic, per jugar lliurement amb el contingut dels pots, sempre sota l'atenta mirada de la mestra. ■

Tot sovint, quan mirem als calaixos i les caixes reservades per a cadascun dels infants hi descobrim moltes coses: papers retallats, papers de caramel, pedretes, capsetes, branquillons, joguinetes, paquetets de sorra, boles de sorra fina, flors, el cartronet del seu nom, el llibre que els agrada mirar... tantes coses!

Talment podríem trobar, també, moltes coses a les seves butxaques o a la seva cartera.

Igual que l'adult, l'infant recull i valora aquelles coses que li agraden i passen a formar part de la seva propietat, podríem pensar que són elements que formen part de la seva intimitat personal.

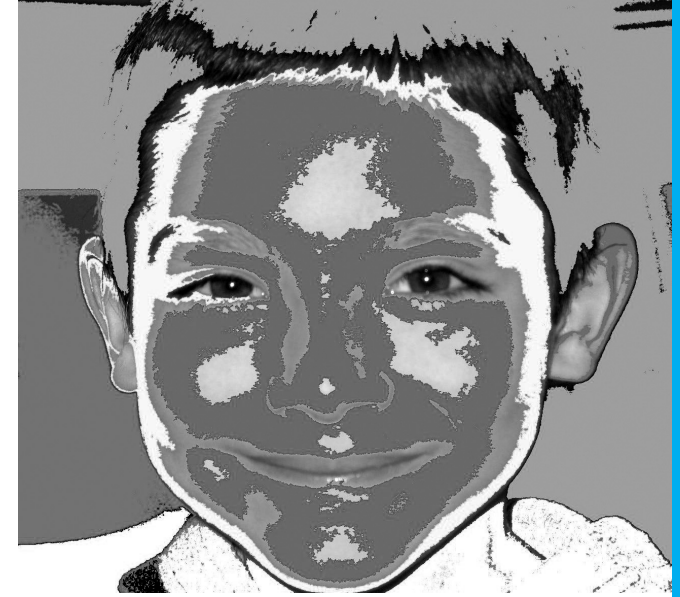
Podem dir que l'infant és col·leccionista de mena perquè recull i guarda objectes que per a ell són tresors preuats.

COL·LECCIONS

la fotografia digital

un recurs valuós

Jordi Jubany

La incorporació de la camera fotogràfica digital a l'escola ens obre un món de possibilitats creatives. Podem aprofitar aquestes eines per tal de fer dels nens i nenes els protagonistes del fet educatiu i de la imatge un element clau en la comunicació i la gestió del coneixement. El llenguatge audiovisual ha de ser present i viscut dins l'aula de manera quotidiana de la mateixa manera que és habitual fora d'ella.

A la Prehistòria els nostres avantpassats ja dibuixaven a les coves, però *mai cap societat com l'actual ha generat tantes imatges*. Infants i adults, vivim envoltats de diferents i nombrosos tipus d'estímul visual.

Les Tecnologies de la Informació i de la Comunicació són justament eines i recursos que permeten gestionar informació i difondre-la. La imatge n'és un pilar imprescindible perquè ajuda a entendre, a expressar informació i a transmetre-la. La imatge es a la vegada font d'informació, eina d'aprenentatge, objecte d'estudi i mitjà d'expressió.

Els mestres ensenyem els infants a llegir imatges (analitzar i entendre) i a expressar-se amb imatges (creant i manipulant) en diferents mitjans. La imatge es pot imprimir, enviar, manipular, presentar, guardar... *i esdevé un recurs imprescindible* per a entendre textos, llibres, auques, enciclopèdies, diapositives, dossiers, gràfics, murals... La imatge esdevé un

recurs indispensable en l'aprenentatge, sobretot quan encara no es domina la llengua escrita.

En l'actualitat tenim al nostre abast *molts mitjans per a la creació d'imatges*. Els ordinadors permeten crear imatges amb diferents programes informàtics de dibuix digital (Paint, TuxPaint, ArtRage...) o de retoc fotogràfic (PaintShopPro, Picassa, PhotoShop...) i es disposa també de fotocopiadores, escàners i cameres de fotografia i vídeo que ens permeten reproduir i capturar imatges del nostre entorn.

La camera digital

La incorporació de les cameres de fotografia digital ha modificat la percepció del que ha de ser la fotografia a l'escola i en el grup classe. Ja fa temps que la fotografia analògica hi és present, però amb les cameres digitals s'obren noves possibilitats: podem fer moltes més fotografies, ens estalvia el rebel·lat i no és necessari esperar per a saber com han quedat les fotos. És un sistema més econòmic perquè només imprimim les fotografies que ens són útils o no ens cal ni tan sols imprimir-les perquè podem treballar amb elles mitjançant la pantalla de l'ordinador, del projector o de la pissarra digital.

Deu consells pràctics a tenir presents al prémer el botó

No obstant, la tecnologia encara no ha igualat la complexa percepció de l'ull humà. Per això *no fem mai la foto perfecta*, encara que la veiem. El resultat no és matemàtic, cal fer proves, repetir una foto variant algun element per veure com afecta a la imatge. Depèn també del model de camera. És interessant transmetre una finalitat estètica i artística i *analitzar les fotos en grup* per tal de generar coneixement. A continuació s'ofereixen deu consells que no busquen fer la típica classificació, sinó oferir una breu guia per encarar la composició sense grans dificultats. Cal recordar però que les normes també serveixen per a saltar-se-les alguna vegada.

1. *L'enfoc*: quan premeu el disparador fins a mitja posició, la llumeta de la part superior de la pantalla parpelleja fins que ha enfocat (està enfocat quan deixa de parpellejar). En aquest moment, acabeu d'enfonsar el disparador i feu la foto. Sembla molt fàcil, però l'error més comú és que no s'espera prou temps a que la camera enfoqui i la imatge surt borrosa. També passa perquè la camera es mou al disparar. Si no teniu el pols molt ferm podeu utilitzar una superfície de suport o bé un trípod. Heu de respectar la distància mínima d'enfocament que té cada camera. Podeu enganyar a la camera enfocant a un punt i disparant a un altre, diferenciant així zones enfocades i zones desenfocades.
2. *L'enquadre*: És important per tal de saber quina informació hi ha dins de la fotografia i quina deixem a fora. Posteriorment, però, la podem retallar, també en mides no estàndards i en contorns irregulars. L'enquadrament pot ser simètric, central o no. Si inclou massa elements no focalitza l'atenció en el que ens interessa. Al fer fotos a persones s'ha d'evitar l'efecte peus tallats, o feu la persona sencera o talleu més amunt. Fer-la horitzontal o vertical dóna dues expressions diferents, podeu provar de les dues maneres.
3. *La regla dels terços*: Aquesta norma indica que en la interseccions dels punts resultants de dividir una imatge en terços és on hi hauria d'haver la informació important de la foto.
4. *La posició de l'horitzó*: En el cas d'un paisatge la posició de l'horitzó determinarà on es dóna més importància, si al cel, la terra, el mar...
5. *Canviar de punt de vista*: Moveu-vos abans de fer la foto, apropau-vos, ajupiu-vos o alceu-vos sobre una cadira. Modifiqueu l'angle de visió, natural, els picats (des de dalt) i els contrapicats (des de baix). En cas de fer fotos a persones és bo posar-se a l'alçada dels seus ulls per evitar efectes desagradables.
6. *Els plans*: depenent del pla la informació obtinguda és diferent. Seguint la classificació nascuda en el cinema en relació a la figura humana i la seva proximitat a la camera, diferenciem entre plans:
 - descriptius (gran pla general, pla general i pla de conjunt).
 - narratius (pla sencer, pla tres quarts o americà i pla mig).
 - expressius (primer pla, primeríssim pla i pla de detall).
7. *El moviment*: el moviment de la camera afavoreix que la foto quedi moguda. És diferent el moviment de la camera del moviment de l'objecte que és fotografiat. Si l'objecte es mou pot generar efectes curiosos, sobretot si es mouen fonts de llum.
8. *L'efecte del flash*: fa variar la mesura automàtica de la llum que capta la camera. Proveu de fer la mateixa foto amb flash i sense, a veure si noteu alguna diferència.
9. *La llum, els reflexos, les ombres i els contrallums*: jugant amb la llum suau, forta... podem crear efectes agradables estèticament. La llum natural sol ser la que queda més bé, per tant, millor espais oberts amb claror natural. També podeu utilitzar filtres de colors per alterar el to de la imatge.
10. *Captar elements curiosos*: els ulls sempre oberts i la camera a prop per adonar-vos de la presència d'aquests elements poc usuals com les proporcions, l'originalitat, els trucs d'imatge, determinades formes... El factor sort hi intervé, però s'ha de buscar!

La fotografia a l'educació infantil

La facilitat d'ús de la camera digital fa que no es necessitin grans coneixements de fotografia per a fer fotos. Adults i infants poden emprar fàcilment la camera digital, tot i que probablement l'objectiu d'uns i altres serà diferent.

Per a les mestres i els mestres la fotografia ofereix la possibilitat de captar i reproduir situacions que permetin documentar l'experiència quotidiana dels infants a l'escola i els seus processos de desenvolupament i d'aprenentatge. La documentació permet als i les mestres donar a conèixer a les famílies en particular, i a la comunitat educativa en general, l'entorn educatiu que ofereix l'escola, ressaltant-ne la competència i el protagonisme dels infants en els propis aprenentatges. Així mateix, permet analitzar i ajustar les pròpies propostes a les possibilitats i interessos dels infants, fer un seguiment dels seus processos i recorreguts i reflexionar individual i col·lectivament per millorar l'oferta educativa i per avançar en el coneixement dels diferents recorreguts, mitjançant els quals, els infants aprenen i es desenvolupen.

És aconsellable trobar un sistema pràctic i consensuat entre tots els mestres per tal d'organitzar i classificar les fotografies en carpetes i subcarpetes que permetin una ràpida localització quan sigui necessari. Es pot fer un fons comú de fotografies amb carpetes classificades per dates i temes, així, quan es volen utilitzar o difondre, només cal copiar-les.

Així mateix, els infants, des de ben petits, ja coneixen la camera digital ja que han nascut en l'era digital. És molt comú que un nen de dos anys, després de fer-li una foto, demani veure la camera per saber com ha quedat. Són capaços d'emprar-la amb molt poca ajuda i de seguida són capaços de fotografiar fets quotidians, produccions pròpies, treballs específics o festes escolars... incorporant així la creació d'imatges digitals com una de les formes de desenvolupar un dels múltiples llenguatges de que disposen per expressar-se.

En la proposta i preparació de les activitats cal ser flexibles i adaptar-se sempre als interessos, iniciatives i idees dels infants, incorporant aquells coneixements que porten de fora de l'escola.

Això no vol dir que es deixi de banda el treball d'aspectes formals i continguts escolars. La fotografia és una eina que afavoreix el treball interdisciplinari i facilita els aprenentatges, donant valor i reforçant les diferents àrees de coneixement.

Possibles propostes d'activitats a fer amb fotografies:

- Racó de fotografia: amb camera i ordinador per a fer retocs, escaner...
- Escanejar una foto pròpia de fa uns anys, comparar-la amb l'actualitat i fer una presentació on expliqui els seus moments vitals importants.
- Àlbum de fotos de la vida de la classe. Pot ser també en format digital.
- Arxiu amb fotografies i llegendes per relacionar fotos i peus de fotos, inventar-ne de nous...
- Retallar anuncis amb fotografia de la premsa escrita i crear un eslògan.
- Fer collages i composicions a partir d'imatges amb diferents tècniques.
- Crear puzzles, endevinalles, cal·ligrames, sopa de lletres... a partir d'imatges.
- Realitzar animacions, còmics, utilitzar les bafarades i expressions facials.
- Construir paraules amb fotos de lletres captades a l'aula i fora d'ella.
- Fer de reporters i convertir-se en foto-periodistes.
- Reproduir un procés d'ensenyament-aprenentatge per tal d'ajudar a la seva interiorització. (Per exemple recollir en fotos com es fa el procés d'una suma...)

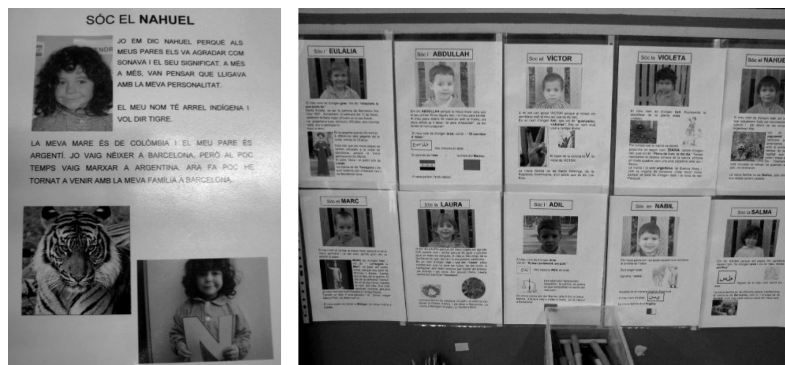
Exemple: Llenguatge matemàtic. Fotos fetes per nens i nenes de P3 del CEIP Pere Vila. Contem 1, 2 i 3 ninots.

Exemple: Descoberta de l'entorn natural. Els processos científics, l'evolució amb el temps dels cucs de seda a l'aula. Fotos P4 del CEIP Pere Vila.

Exemple: Descoberta d'un mateix i llenguatge verbal. Treball a l'entorn del nom propi: com es diu, qui ho va escollir, què vol dir, d'on ve, amb quina lletra comença... I les fotos ho il·lustren. Fotos grup 3 anys, CEIP Pere Vila.

Eines de presentació

Cada vegada hi ha més eines i recursos a l'abast que ens ajuden a presentar les imatges en diversos formats per a diferents usos o situacions. La tendència és passar de les presentacions estàtiques a les més dinàmiques i incorporar elements multimèdia. *L'exposició final de les obres que han elaborat els alumnes és un punt molt important.* Les podeu penjar a la classe, però és bo que les puguin mostrar a d'altres companys en un espai comú exterior en un espai concebut amb aquesta finalitat. També internet és un bon lloc per compartir les creacions i ensenyar-les als amics i familiars; i veure valorat així el treball que han fet.

Presentar *imatges fixes* encara és molt útil a l'aula. Per exemple, inserir una imatge en un editor de text permet imprimir el full i elaborar una fitxa de treball, muntar una auca, una orla o, per exemple, fer els horaris de classe amb imatge i text.

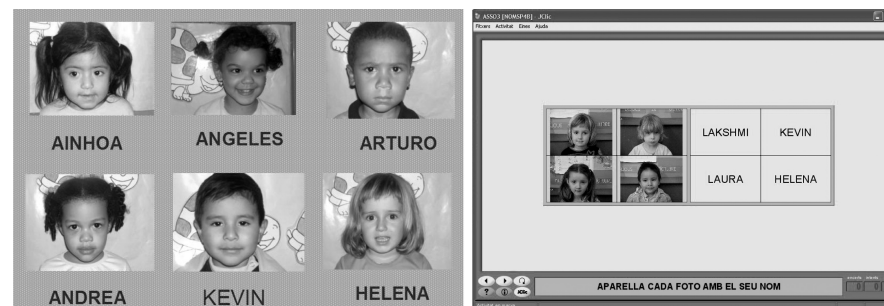
L'altra eina ofimàtica que utilitzem, l'editor de presentacions, Impress d'OpenOffice o Powerpoint de Microsoft, ens permet incloure fotografies i dibuixos també des de l'opció *Inserir imatge*. És perfecte per fer una presentació amb les fotos dels nens i nenes d'un grup classe, per treballar vocabulari a l'entorn d'un tema, per fer una presentació de l'escola o per explicar un conte.

Altres programes que permeten enllaçar imatges i que es troben als centres són el Fotoangelo (molt senzill i ràpid), l'Animation Shop (crea animacions en format Gif) i el Flash (de més dificultat).

De les noves eines gratuïtes, fàcils i àgils allotjades a internet podeu diferenciar dues tendències. Per un costat, tot de programes que basen les creacions en el format Flash, amb la finalitat que siguin atractives visualment i pesin poc. Per exemple, SlideShow Maker, slideshare.net, web-album-maker, MemoriesonWeb... Si us fan falta recursos musicals per animar les animacions podeu mirar <http://freeplaymusic.com/>, www.jamendo.com/es/ i <http://culturalliure.org/>. D'altra banda, segueix un creixement molt gran de l'apartat de blogs i fotoblogs, per exemple, Flickr, Picasaweb, Photoblogs.org, Fotolog.com, bubbleshare.com...

Utilitzem la combinació de la Presentació de Diapositives i JClick per fer una presentació d'imatges personalitzada que ajudi a millorar els aprenentatges. Quins dels noms dels infants de la imatge comencen per A? Aquest exemple ajuda a aprendre la relació entre imatge (foto) i text (nom). Podem afegir àudio (on diguin el seu nom gravat amb la seva veu). Així, es relaciona la foto, el text i el so del nom propi dels companys i companyes.

Exemple de presentació amb Impress la primera imatge i JClick interactiu la segona.

Jordi Jubany, mestre d'educació infantil

Bibliografia:

- JORDI JUBANY I VILA. Estratègies TIC per a l'educació infantil. Mòdul 2: la imatge. Àrea TIC. Departament d'Educació. 2007.

Quan les famílies entren a l'escola

febrer 2009

30

gèner

D'aquí a ben poquet seré mare, i aquesta experiència, nova per a mi, em planteja un seguit d'emocions, dubtes, pors, alegries i esperances que se'm fa molt difícil d'ex-

pressar amb paraules. Els mots, que segueixen el camí subtil del pensament i del cor, queden curts, maldestres, davant una aventura tan important.

Davant l'altra gran aventura d'escriure aquest article se'm barregen les idees, les experiències i els sentiments, i em costa diferenciar entre el meu paper, tan assenyat, de mestra, i un altre de ben nou, on el terra que trepitjo es torna inestable i dèbil.

Ser mare (o intentar-ho...) vol dir plantejar-se un munt de preguntes, moltes de les quals no tenen resposta. Aquestes preguntes barregen

Reflexionar sobre la relació entre les famílies i l'escola comporta parlar d'un seguit de conceptes relacionats. Paraules com ara participació, diàleg o respecte requereixen ser tractades amb cura ja que, si no, perden el seu sentit i esdevenen buides de contingut, fet que ja ens passa amb alguna altra de les grans paraules que els mestres utilitzem sovint.

li agradarà sortir a passejar per la muntanya?, li apassionaran els contes?, serà golafre?... A aquestes preguntes se n'afegeixen d'altres: a quin escola anirà?, li agradarà?, com serà la seva mestra?, quins amics hi farà?... Tot un sac ple de dubtes, com veieu!

Una escola que estigui atenta i sigui sensible a totes les expectatives i inseguretats, serà la que em transmetrà més seguretat i més confiança.

El lloc de les famílies a l'escola

En la majoria d'escoles en les quals he treballat,

tant les pròpies pors com les esperances, i dins el cap se't forma un embolic ben gran! Com serà la meva filla? Serà xerraire?,

amb l'equip educatiu mai no hem discutit sobre si estàvem d'acord o no a fomentar la participació de les famílies. Aparentment, tothom hi està d'acord i sembla un fet, fins i tot, obvi. La manca, però, d'un debat pedagògic profund (entre altres aspectes), ens porta a emprendre decisions i accions que no acaben de ser del tot coherents amb aquesta afirmació.

Moltes vegades afirmem, convençuts, que l'infant a l'escola té un paper protagonista: dels seus propis aprenentatges i descobriments. El mestre, per tant, no esdevé el centre de l'acció educativa, sinó que l'acompanya en el seu camí. També diem que a l'escola hi ha espai per a tots els agents educatius que intervenen en aquest procés que ha iniciat l'infant en companyia dels qui l'envolten des de bon començament. La família té, per tant, un paper cabdal en tota aquesta aventura... Per què, llavors, el

Marta Guzman

nostre rol de mestre canvia tant i s'esvaeixen totes les reflexions quan parlem dels pares i les mares? La relació, sovint, esdevé unidireccional i jeràrquica, on el mestre posseeix els coneixements, els importants, els que faran créixer l'infant feliç i de la manera que millor li convé. Sovint, també, només existeix un intercanvi d'informacions bàsiques referents a l'infant, o hi ha un contacte esporàdic entre mestres i famílies i, en algunes ocasions, tan sols a través de la reixa de l'escola.

Cal, doncs, reflexionar sobre quin paper volem jugar, un paper on tots juguem plegats, amb uns objectius comuns, compartits; on el respecte, des de tots els angles possibles, esdevé una gran paraula. Una paraula, però, que ha d'esdevenir realitat. Respecte pels costums i per la manera com cadascú educa els seus infants, respecte també per l'equip educa-

tiu que, amb la seva professionalitat, treballa cada dia perquè els infants esdevinguin més autònoms, més crítics amb tot allò que els envolta i, en resum, perquè puguin anar descobrint tots els secrets que ens amaga aquest món. Un respecte que ens convida a saber l'un de l'altre, sense recança. Un respecte que ens porta a valorar i a estimar els qui ens envolten, que ens duu, també, a voler saber més de l'altre, per tal d'entendre'l millor.

Quan un infant arriba a l'escola per primera vegada, no dubtem a planificar i portar a terme un procés d'adaptació mútua, per tal que la mestra i l'infant es vagin coneixent i, a més, el nen o la nena conegui i faci seu aquest nou espai que l'acull; un espai amb persones i ritmes diferents dels que fins ara ha viscut. Fins i tot, moltes vegades també parlem del que suposa per als i les mestres adaptar-se a un nou

grup, a uns infants que encara no coneixem. En les famílies, però, ningú no hi pensa... O potser sí que hi pensem, però ens costa trobar iniciatives que permetin un més gran coneixement de l'escola, d'aquest nou espai que acull el seu fill o filla; un espai amb persones, activitats i ritmes diferents als que fins ara estaven habituats... El coneixement mutu genera confiança, en tots els sentits, i és per això que cal lluitar per aconseguir la màxima confiança possible entre infants, famílies i mestres.

Una escola oberta, que facilita el contacte i el diàleg en un ambient relaxat, càlid i acollidor, on no hi ha jerarquies, on tothom pot expressar-se amb llibertat i totes les opinions són respectades, fa més fàcil la confiança i coneixença mútua. Per ser coherents amb tot això, caldrà reflexionar sobre aspectes quotidians del dia a dia a l'escola; i sobre com els

enfoquem d'acord amb aquestes conviccions. D'aquesta manera, per tant, les entrades i les sortides es faran obrint les portes de l'escola, tot afavorint un contacte espontani i natural entre famílies i mestres, però també entre les famílies, entre famílies i infants, etc. També caldrà repensar les trobades i reunions que es realitzen entre família i mestre: com es planifiquen?, quins objectius ens proposem?, i analitzar si són espais d'intercanvi real o bé una mera informació d'aspectes organitzatius o pedagògics per part nostra. El reconeixement mutu, basat en l'intercanvi sobre les activitats en què participa l'infant a casa i a l'escola, permetrà un nivell més alt de proximitat i de comprensió entre tots dos contextos.

Propostes de participació

Algunes propostes interessants que s'estan duent a terme en algunes escoles ens porten a pensar que cada vegada som més conscients a l'hora de promoure una participació real. Així, la participació implica obrir l'escola, tant a pares i mares com a altres figures professionals que poden oferir una altra visió als nostres infants i a nosaltres mateixos. Obrir l'escola, per tant, a altres àmbits, com ara l'artístic o el científic, per tal d'incorporar-hi altres sabers, altres maneres de fer i de veure el món en el qual vivim. La xarxa de l'escola s'amplia i es fa més gran, i permet que els infants estiguin en contacte amb la societat que ens envolta i que, moltes vegades, deixem de banda.

En el cas de l'escola on actualment treballo, aquestes iniciatives tenen un paper important. Durant tot aquest curs, a l'escola hem gaudit

de les diferents aportacions que han fet pares i professionals de diferents àmbits. Per exemple, hem tingut entre nosaltres en Bernat, un artista plàstic que ens ha regalat propostes que a l'equip de mestres no se'ns haurien passat pel cap; propostes carregades d'intenció i sensibilitat creativa. Al llarg de les sessions, els infants han experimentat en total llibertat, tot expressant-se en un llenguatge nou (potser un dels cent que proclamava en Loris Malaguzzi?). També hem comptat amb l'entusiasme d'alguns pares que han compartit amb nosaltres

les seves «habilitats» o passions professionals. L'Eduard, per exemple, ha vingut cada setmana per oferir als nens i nenes propostes musicals; ha mostrat el seu entusiasme per la música i el seu ampli coneixement dels instruments. En Gerard, d'altra banda, també ha fet gaudir els infants, amb les seves iniciatives sobre el treball del cos.

El treball per comissions mixtes també és habitual en la nostra escola. Una representació de les famílies i de l'equip educatiu es reuneix periòdicament per tal de fer un seguiment i

aportar noves propostes de millora o, senzillament, canviar el que no funciona d'alguns aspectes de la quotidianitat a l'escola. Així, una comissió s'encarrega del temps del migdia o una altra de les festes, per exemple. D'aquesta manera, tothom pot dir-hi la seva, des de la seva perspectiva, i s'arriba a acords comuns que permeten una millor entesa.

Poder expressar-se amb llibertat implica parlar, necessàriament, dels valors democràtics que ha de promoure l'escola. Uns valors que han d'afavorir els drets col·lectius, i no pas els

individuals. D'aquesta manera, participar no significa pretendre que s'actui d'acord amb uns interessos, necessitats o creences particulars, sinó que cal engegar un diàleg per promoure una entesa comuna, basada en una comunicació bidireccional i respectuosa.

Participació i escolta

Incloquem una altra gran paraula: l'escolta. Participar implica escoltar i ser escoltat, per tal de fer-nos partícips els uns dels altres, per tal d'anar plegats en aquest camí que recorrem i que

anem construint. El concepte d'escolta ens és conegut, principalment, perquè l'apliquem a la intervenció dels mestres envers els infants. Poques vegades, però, pensem en les famílies amb la sensibilitat que conté aquest mot. Escoltar vol dir, en el cas dels infants, ajupir-se una mica, parar l'orella i obrir molt els ulls. Escoltar, en el cas dels adults, vol dir seure un al costat de l'altre, deixar de banda desconfiances i etiquetes, i esdevenir més humils del que som. Interessar-se, amb la mateixa passió amb què ens interessem pels descobriments dels nens i de les nenes, pel que ens explica la família que seu al nostre costat, les seves esperances i els seus dubtes.

Escoltar, també, vol dir entendre que l'infant, quan arriba a l'escola, porta amb ell un bagatge fet de valors, idees i experiències viscudes a casa. Nosaltres, els mestres, també portem aquesta motxilla a l'esquena. Som sensibles al bagatge que porten les mares i els pares? Què fem per conèixer-lo millor?

La participació, com ja he comentat, s'estén a tots els nivells possibles, i no pas de manera jeràrquica o lineal. D'altra banda, tampoc no ens limitem a parlar només de la participació de les famílies, sinó també de la participació de l'equip educatiu, dels infants i de totes les persones que treballen a l'escola.

Entendre's i establir un clima de diàleg entre els i les mestres de l'equip, per exemple, no és fàcil, però cal treballar per tal que tothom pugui dir-hi la seva i se senti implicat en el projecte que s'està creant dia a dia. Una escola participativa implica, també, una cultura d'equip. Aquesta cultura demana, entre altres coses, reflexionar i discutir sobre la coherència entre les nostres idees i les nostres

pràctiques. Expressar els propis interrogants o pors, acceptar que no tot ho sabem o que no ho podem controlar, preguntar quan no n'estem segurs... en resum, parlar amb la resta de companys i companys, i prendre decisions conjuntes, amb la total seguretat que la feina feta conjuntament donarà com a fruit un treball minuciós, conscient i coherent amb la realitat que ens envolta.

De la col·laboració a la participació

Molts cops, però, deixem de banda aquest treball d'entesa i de diàleg, i confonem participació amb altres termes, com ara col·laboració o ajuda per part de les famílies. Així, per exemple, quan l'equip de mestres planifica i organitza una festa a l'escola, pren decisions i les comunica a les famílies per tal que en prenguin part i ajudin en algun aspecte concret de la festa, no es tracta de participació real, ja que no hi ha una presa de decisions conjunta ni compartida. Fomentar la participació, com ja s'ha esmentat, vol dir escoltar i ser escoltat, i en aquest cas només es dona la segona variable. Demanar als pares i

mares que comprin les begudes o preparin una obra de teatre, per exemple, sorgeix d'una de les dues parts implicades... Podem dir que hi ha respecte, llibertat per expressar-se? Quan des de l'equip de mestres s'actua d'aquesta manera, no vol dir necessàriament que no es vulgui promoure la participació de les famílies, sinó que potser no s'ha reflexionat prou sobre aquest tema. Cal destacar, també, que no sempre és fàcil obrir el diàleg. Estem acostumats a treballar d'una manera determinada, on l'escola ens la fem i la sentim molt nostra. Compartir no és fàcil..., i menys si és amb algú que pot qüestionar la feina que fem, les idees que defensem. La participació de les famílies a l'escola demana que ens preguntem quina imatge tenim de nosaltres mateixos com a mestres, quina imatge tenim de l'escola, dels infants i, com no, de les famílies. Enfrontar-nos a totes aquestes qüestions ens porta a respostes que no sempre ens reporten una imatge idíl·lica de la nostra

manera de fer i de pensar: a l'autocrítica. Aturar-se a pensar com fem la nostra feina és un exercici excel·lent, però força complicat!

La documentació de l'experiència educativa que té lloc a l'escola és una altra eina important que ens pot ajudar en aquest llarg camí a recórrer, ja que pot ser una manera d'acostar les famílies a conèixer millor els processos d'aprenentatge dels seus fills a l'escola. Elaborar i posar a l'abast de les famílies una documentació minuciosa, acurada, reflexionada, entenedora, complexa i ben organitzada ens permetrà estar més propers els uns dels altres, intercanviar punts de vista i experiències i, en definitiva, avançar pas a pas pel camí que permet construir una història compartida. ■

Marta Guzman,
mestra de l'escola Els Pinetons de Ripollet.

Conversa amb Rosa Ferrer,

mestra i membre de la Xarxa Territorial d'Educació Infantil de Catalunya

La Rosa Ferrer, juntament amb altres mestres, ha participat des dels seus inicis en la Xarxa Territorial d'Educació Infantil de Catalunya. Constituïda l'any 2004 es proposa aglutinar a les mestres i educadores interessades en la millora de l'educació infantil a partir de la reflexió pedagògica i la defensa dels drets dels infants.

INFÀNCIA: *Per a què i quan va néixer la «Xarxa Territorial d'Educació Infantil de Catalunya»?*

ROSA FERRER: La Coordinadora d'Escoles Bressol de Catalunya i l'etapa d'educació infantil de Rosa Sensat compartíem la inquietud pel deteriorament progressiu de la qualitat de l'educació dels més petits de la nostra societat i, en conseqüència, el desànim que aquest deteriorament provocava en els professionals d'aquesta etapa.

El canvi de govern a Catalunya l'any 2003 va generar una nova esperança en les mestres i els mestres d'aquesta etapa però, a mesura que el temps anava passant, les expectatives anaven confirmant que allò que s'havia imaginat i desitjat durant dècades no es feia realitat; i les mestres, tant les més joves com les més grans, que havien lluitat i treballat per tenir més i millors escoles per als infants de 0-6 anys, cada cop que es trobaven, mostraven un creixent desànim pel procés de degradació viscut a diari a les seves escoles, població o comarca. És en aquest context negatiu que es va considerar que calia donar un gir a la situació, un gir que donés força i esperança a totes aquelles mestres que treballen o saben què significa treballar bé amb els infants. Calia aprofundir en pedagogia, en els reptes que la realitat imposa a l'educació i a l'escola, calia fer visible el treball de cada dia amb els infants, calia prendre consciència col·lectiva que, malgrat tota l'adversitat, els mestres que gaudeixen del treball a l'escola són molts. Calia compartir tot allò de positiu

que forma part de la realitat. Amb aquesta voluntat positiva, es va fer la primera trobada on s'acordà promoure la creació de la Xarxa.

L'any 2004, en els locals de l'Associació de Mestres Rosa Sensat, per iniciativa conjunta de l'etapa d'educació infantil de l'Associació i de la Coordinadora d'Escoles Bressol de Catalunya es va constituir la «Xarxa territorial d'educació infantil (0-6) de Catalunya» –amb l'assistència de prop de 200 mestres i pares– amb l'objectiu del desenvolupament d'un pla d'acció comú en favor dels infants de 0 a 6 anys i la seva educació de qualitat.

I. : *Quin és l'àmbit d'incidència de la Xarxa?*

R. F.: Des del seu inici, han format part de la xarxa professionals de l'educació infantil de tot Catalunya. Vàrem començar 300 mestres i educadors, i en aquests moments en som 1.500.

I. : *Com esteu organitzats?*

R. F.: El treball de la Xarxa es du a terme en cada territori de forma voluntària, d'acord amb els interessos i la disponibilitat de les persones que la constitueixen, tant en la manera d'organitzar-se, en la periodicitat de les reunions i en els temes a treballar, com en la manera de fer-ho. Un cop cada dos mesos, sempre en dissabte al matí per afavorir-hi la participació de tothom, els diferents grups territorials ens trobem i posem en comú el treball fet a cada zona. En cada trobada comptem amb la presència de persones expertes convidades, per tal que amb les seves aportacions ens ajudin a aprofundir en els temes sobre els quals ens hem proposat reflexionar.

I. : *Quines finalitats té la xarxa?*

R. F.: Treballem amb una doble finalitat:

1. Aprofundir en el coneixement de les necessitats i drets dels infants d'aquestes edats, per poder donar una resposta educativa coherent en tota l'etapa i afavorir la continuïtat entre els dos cicles que componen l'etapa d'educació infantil: l'escola bressol i el parvulari.

2. Vetllar pel respecte als Drets dels Infants, alertant a la societat catalana de totes aquelles accions o polítiques que, des del punt de vista de les persones que formen la Xarxa, són denunciades en la mesura que vulneren aquests drets.

Amb aquesta doble perspectiva, es treballa des dels diferents territoris per contribuir a fer realitat l'educació que els infants mereixen i que avui, més que mai, és possible.

Els acords bàsics que vàrem prendre en la primera trobada es varen concretar en dues línies de treball:

- Reflexió pedagògica entorn dels temes següents: Espais i materials, el temps en l'educació infantil, les relacions, i les activitats. Temes, tots ells, que formen part de la vida quotidiana dels infants, tant a l'escola com a parvulari.
- Compromís de fer el seguiment de les polítiques de la primera infància, i de vetllar pel respecte als drets dels infants. Aquesta segona línia responia a la demanda d'una part important de per-

sones que consideraven insuficient la proposta de treball pedagògic per combatre tot el que previsiblement passaria, i que en realitat està passant, que repercuteix directament en l'acció pedagògica de les escoles.

Es va acordar que en ambdós temes es treballaria organitzats per territoris, recollint tota la documentació possible sobre cadascun dels temes: esquemes, textos, imatges, vídeos... o senzillament recollint el debat que en cada grup es generava sobre un tema determinat.

I. : *Què destacaries de la tasca feta per la Xarxa fins ara?*

R. F.: Per una banda, amb el resultat de la reflexió pedagògica entorn dels temes esmentats, hem publicat un llibre titulat *L'educació de 0-6 anys avui*. Pertany a la col·lecció «Temes d'Infància» i és un llibre amb molt de contingut, que s'ha fet amb molta tenacitat i participació, ja que és el resultat de la feina i l'esforç de més de 200 professionals de tot Catalunya que han comptat amb la inestimable col·laboració de diferents persones expertes en el camp de la infància. Aquesta publicació per a nosaltres ha estat l'evidència de la força de la confiança. De la confiança en el present dels infants i en el present dels mestres, de la voluntat de garantir als petits el temps necessari per créixer i els espais i els materials necessaris per descobrir i aprendre, de la voluntat d'afavorir i facilitar relacions que fan créixer i promoure el respecte per la seva activitat com a motor de l'aprenentatge mateix, sota la mirada atenta d'un adult disposat a escoltar, encoratjar i acompanyar cada infant en aquest procés.

Ara, ja fa dos cursos que estem treballant sobre documentar l'experiència educativa a l'escola. La documentació és un conjunt d'instruments que aporta un ric intercanvi de maneres de pensar, de veure, d'interpretar i de comunicar el que s'esdevé a l'escola cada dia: les experiències, les activitats, els processos... etc., dels infants tant individualment com en col·lectivitat, i que a la vegada ens fa reflexionar, aprendre i millorar la nostra tasca educativa. En aquest moment estem recollint i reflexionant entorn de les diferents aportacions que ens han fet, tant diferents membres de la Xarxa com alguns experts -d'aquí i de fora- que ens han ajudat amb els seus coneixements i la seva experiència. Amb el fruit d'aquest treball esperem que ben aviat presentarem un nou llibre.

Per altra banda, s'ha fet una proposta de decret alternatiu per als 0-3 anys que vàrem presentar a la Conselleria d'Educació en el seu moment. Hem après que no es pot establir una línia divisòria entre la pedagogia i la política, l'una condiona l'altra, i a l'inrevés. Dificilment es pot fer una bona pedagogia si no es compta amb una bona política. I precisament això és el que passa al nostre país des de fa molts anys, que la política dificulta la generalització d'una pedagogia avançada o senzillament pròpia del nostre temps. Però no és menys cert que no es pot fer una política adequada i positiva si no hi ha qui, en pedagogia, vagi per davant obrint noves expectatives i noves possibilitats.

Un altre tema que preocupa molt, a moltes de les persones que estan avui dia treballant amb els infants de 0 a 3 anys, és poder donar continuïtat a la seva formació. Ara mateix això no els és possible, atès que els horaris de les escoles de formació de mestres públiques són incompatibles

amb el seus horaris laborals. La majoria de persones han cursat estudis de formació professional de 2n grau i voldrien un Pla Especial, que els permetés seguir la seva formació tot tenint en compte la seva situació laboral. Fins al moment, 1.300 persones s'han mostrat interessades per seguir estudiant si s'aprovés un pla que els permetés fer-ho en els horaris apropiats. Les gestions fetes fins ara no han donat cap resultat, tot i el compromís de la senyora Blanca Palmada, comissionada d'universitats, d'autoritzar-lo. Fins ara aquesta resolució no ha sortit publicada al DOGC i, per tant, no es té cap garantia que tiri endavant un Pla Especial de Magisteri, tal i com es demana.

I. : *Com definiríeu en una sola frase el que ofereix la Xarxa als mestres i educadors d'educació infantil?*

R. F.: La Xarxa proporciona a totes les persones que en formem part un marc per dialogar, discutir, compartir... un marc de compromís, de treball i també de lluita pel present dels infants i per garantir la confiança en el seu futur.

I. : *Per acabar, on s'han d'adreçar les persones interessades a formar part de la Xarxa?*

R. F.: Tothom que vulgui participar-hi es pot adreçar a la nostra web www.xarxa06.org on trobaran tota la informació sobre el calendari de trobades previstes, els resums de les que ja s'han dut a terme i una adreça de correu electrònic a la qual ens poden escriure amb les seves dades (nom, cognoms, lloc de treball, adreça electrònica...) i, tan aviat com sigui possible, se'ls respondrà amb la informació de què es disposi. ■

Infància

Per una veritable cultura de la Infància!

Carles Estela

Sovint pensem en els nens i nenes des de la perspectiva del que seran en un futur. Ens preguntem si aquest nen o nena arribarà a ser tal cosa o tal altra, o bé imaginem quines persones volem que siguin en el futur. Aquests plantejaments, aquestes il·lusions i esperances futures són comunes tant en l'àmbit familiar (el meu fill serà un bon pare i, a més, metge o futbolista), com en l'àmbit educatiu (farem d'aquests alumnes persones amb estudis), però també ho han estat en l'àmbit de la política, i un clar exemple d'això el trobem si parem atenció a les múltiples vegades que ens referim als infants com als ciutadans del futur obviant la seva condició present de ciutadans.

És important destacar que si bé és honorable preguntar-se responsablement pel futur dels nostres infants, ho seria encara més que des del món adult consideréssim l'infant com a protagonista en primera persona de la seva vida. Què volem dir amb això? Doncs bé, una cosa tan senzilla com que cal tenir-los en consideració des de la perspectiva de persones amb plena ciutadania, com a ciutadans amb drets i deures propis, amb uns drets que van més enllà de les lleis i normes de protecció i seguretat de la infàn-

cia, amb drets que atribueixen un paper actiu i participatiu als nostres infants en aquells temes que són del seu interès i en molts dels afers de la societat en general, que en major o menor mesura també els afecten. Ah!, per cert, aquest reconeixement dels seus drets ha d'anar acompanyat obligatòriament de la garantia d'ús dels mateixos, i per tal que això pugui ser així és necessari informar, explicar als nens i nenes quins són aquests drets i quan i com poden usar-los. És convenient poder veure els infants des de la

consideració de ciutadans, però si ens és impossible desempallegar-nos de la poderosa projecció futura, si no podem extreure de la nostra ment la il·lusòria i esperançadora percepció adulta dels nostres fills, doncs potser, com a mínim, fariem bé de referir-nos a ells com a futurs ciutadans adults.

Aquest plantejament és de vital importància si volem reivindicar la transcendència d'aquesta etapa de la vida, ja que pensar massa en els infants com a persones de futur pot arribar a desvalorar i fer invisible el present de l'infant, i resulta que aquest present, el present dels nostres nens i nenes, constitueix l'etapa més gran de la vida en qüestió d'aprenentatges, constitueix l'etapa de la imaginació, de la creació, dels grans descobriments, de la sorpresa, del joc, del color, de la sensibilitat, de la innocència..., són massa conceptes qualificatius per oblidar-nos

d'un moment de la vida que esculpeix la nostra personalitat i les nostres actituds en molts casos per a la resta dels nostres dies.

És per tot això que cal fer un esforç per poder comprendre realment els infants, per donar-los el protagonisme que realment els correspon, proporcionar-los espais i possibilitats per prendre decisions, per tal que ells també puguin alçar la veu i contribuir al desenvolupament de la nostra societat. Reinventar la infància és anar més enllà de la consideració del nen o la nena com a persona menuda i indefensa que està a càrrec d'uns adults, amb condició d'estudiant (anar a escola) i que quan no té res a fer juga.

Reinventar la infància és un bon propòsit, un acte de justícia. Desenvolupar una veritable cultura de la infància és responsabilitat de tots: pares, mares, adults en general, institucions

escolars, espais socioeducatius, d'educació en el lleure i, per descomptat, de les administracions. És necessari atendre les manifestacions dels nens i nenes des d'aquests plantejaments de protagonistes, llegir entre línies les seves vivències, ja que d'aquesta manera identificarem el significat de l'energia, imaginació, creativitat i vitalitat de les seves accions però també de les seves angoixes, neguits, pors i amenaces. Llegir entre línies el que els nostres infants diuen contribuirà a comprendre'ls en la seva pròpia realitat com a infants, i ens ajudarà a acceptar-los com a tals més enllà dels nostres interessos adults, alhora que ens ajudarà a ajustar les decisions (educatives, socials, de seguretat i protecció, de participació...) que es legislen i s'apliquen al món de la infància.

Aquest és un dels reptes de les administracions, crear serveis que puguin llegir entre línies

la realitat dels infants, per tal de proposar accions educatives justes amb les seves necessitats i a més ser capaços de transmetre a tota la ciutadania aquesta concepció de l'infant.

Les administracions, els ajuntaments, les entitats i els organismes que s'ocupen de la infància han de tenir la voluntat de reconèixer i valorar conseqüentment tots els drets dels infants. En aquest punt m'agradaria parar especial atenció a un d'aquests drets, ja que a vegades els desvalorem una mica, em refereixo al dret a jugar dels infants.

El joc i el temps de lleure per al seu gaudi esdevé un dret fonamental, ja que és el principal motor d'aprenentatges per a l'infant, una acció privilegiada per al seu desenvolupament integral. Per això serà important que les políti-

ques dissenyin propostes perquè els nens i nenes puguin dir la seva en aquest sentit i perquè el poble esdevingui un lloc segur per jugar, un lloc segur per als infants.

Prioritzar les vivències i necessitats dels nostres infants, enfront de la necessitat de crear carrers i carrers per on només passen cotxes, és un pas clar per fer del poble un entorn segur i agradable, on els nens i nenes poden gaudir dels espais exteriors per al joc amb altres infants. I en aquest punt m'agra-

daria fer esment d'un argument de coherència aclaparadora i que moltes vegades desconsiderem: de tothom és sabut que aquests espais (places, entorns naturals, el carrer, les voreres...) són per si mateixos veritables espais naturals de socialització. En la nostra societat actual, i Santa Margarida i Els Monjos, el nostre municipi n'és un clar exemple, on els fluxos migratoris han consolidat una geografia humana diversa pel que fa a cultures i llengües, es fa necessari redescobrir el paper socialitzador d'aquests espais per jugar a l'aire lliure, ja que esdevenen llocs d'intersecció d'aquestes personalitats infantils diverses que es troben amb la necessitat sincera de jugar. Serà el joc qui possibilitarà l'intercanvi, la comunicació, el contacte, la companyonia, el grup i, ¿no és aquesta una eina excel·lent perquè es produeixi un contacte natural entre cultures fruit del qual es genera comunicació, integració i participació? ¿No serà a partir d'aquests espais i aquestes interaccions on podrem trobar el millor antídota contra els riscos d'exclusió actuals? La infància necessita temps per fer-ho, el seu temps, el dels mateixos infants, i malament faríem de robar-los aquest temps.

En el nostre municipi, a través dels diferents serveis d'infància –llar d'infants, parvulari, serveis a la infància i la família (Casa dels passos petits, espai creatiu i de joc, esplai d'educació en el lleure,...)– ens estem apropant als infants des d'un altre prisma, aquell que mira veritablement per ells. Anem difonent aquesta autèntica cultura de la infància i intentem adaptar-nos a les seves necessitats

amb la voluntat de crear somriures. En el futur hem de treballar per crear espais i oportunitats de participació per a la infància, espais que permetin que els nens i nenes tinguin veu per abandonar el seu estatus «d'espectadors», de «personetes» passives i protegides per les quals decidim els adults. Crear serveis que estableixin un diàleg amb els infants, que s'acoten per escoltar-los, que mirin les coses des de la seva mateixa alçada com a estratègia per descobrir moltes de les coses que se'ns escapen quan els mirem des de les alçades, serveis que siguin capaços de readaptar-se dia a dia a les necessitats que ens manifesten. Ens agradaria que en el futur els llibres de perspectiva històrica sobre el municipi també poguessin fer esment del paper actiu i protagonista que han tingut els infants en el disseny de les polítiques urbanístiques, socials, educatives, mediambientals, esportives i municipals.

Aquest plantejament en relació amb la infància ens fa pensar que serà una obligació trencar amb moltes paradoxes que es repeteixen generació rere generació, paradoxes tan evidents com la següent: molts de nosaltres, persones adultes, hem sabut que teníem uns drets com a infants un cop ja hem estat adults. Quin malbaratament!

Treballar per edificar humanament un poble amb una ciutadania activa, participativa, compromesa, responsable, cívica i democràtica s'ha de fer conjuntament amb els infants, ja que ells desenvoluparan en el seu present aquestes actituds i valors, i els acompanyaran en la joventut, la maduresa i la vellesa.

Pensaments d'infant

Hem viscut una infantesa espectadora de molts canvis: hem vist arribar l'asfalt al portal de casa cobrint la sorra amb què fèiem castells, cobrint els clots que es convertien en divertits pèlags els dies de pluja; hem vist cobrir de ciment camins, camps, places de terra verges d'automòbils on improvisàvem camps de futbol, torneigs i lligues de carrer; tot en benefici del progrés; hem vist retallar el nostre temps de lleure per les lleis que no hem pogut elegir i que, sota la idea de garantir conciliació de vida laboral i familiar, el que feien era que els nostres pares poguessin treballar més hores; hem vist transitar a poc a poc els nostres carrers reduint els quilòmetres de joc damunt les nostres bicicletes; hem vist construir voreres estretes, que a la vegada estrenyien les possibilitats de joc i reunió, i els blocs de pisos han soterrat, en els seus fonaments, pilotes, pals, cases de cartró, somriures, vetllades inoblidables de «cuca amagar», tot això, de nou sota l'argument pel bé del progrés. Com a infants una mica innocents ho hem acceptat, però sempre ens ha quedat un regust amarg per no haver-hi pogut dir res, decebuts que ningú mai ens ho hagués consultat. Quina llàstima, teníem tan bones idees! ■

Carles Estela, tècnic acció cívica
de l'Ajuntament de Santa Margarida i Els Monjos

Contes per tocar el cel amb un dit

El carro del sol

Els homes i dones de l'antiguitat miraven el cel, de dia i de nit, i intentaven entendre tot el que hi veien. Es van fer moltes preguntes, i en les respostes que s'hi van donar podem trobar les històries més meravelloses de tots els temps, que coneixem amb el nom de mitologia.

El sol, l'estrella que tenim més a prop, és el responsable directe de la vida damunt la Terra. En la rondallística apareix com un personatge molt poderós (recordeu *La princesa ratolina* o *La formigueta que anava a Jerusalem*) i la seva lluminositat serveix per dir com són de bells alguns personatges (hi ha prínceps i princeses que tenen cara de sol o que són bonics com el sol).

Però, què en diu, del sol, la mitologia? Doncs que el déu del sol era Hèlios (o Apol·lo), que cada dia feia una passejada amb el seu carro daurat. Aquesta missió no li permetia ocupar-se gaire del seu fill i així va passar el que va passar.

Us desitgem que fruïu explicant aquesta bella llegenda.

Hèlios, el déu del sol, travessava cada dia el cel, des de llevant fins a ponent amb el seu carro. El carro era d'or i l'arrossegaven quatre cavalls que tenien la crinera d'or. Tothom qui el mirava s'havia de tapar els ulls per no quedar-se cec amb la seva llum. Gràcies al viatge diari d'Hèlios, les plantes creixien i els animals i els éssers humans vivien sense tenir fred i sense cremar-se.

Hèlios tenia un fill, Faetont, que vivia a Egipte amb la seva mare. El fill podia veure cada dia el seu pare quan passava, però no podia parlar amb ell ni veure'l de prop i això el feia sentir malament. Els seus companys no se'l creien quan els deia que era fill del déu del sol i se'n reien d'ell. Li deien:

– Tu dius que ets fill d'un déu per fer-te l'interessant, però no pot ser veritat, perquè ell et fa el mateix cas a tu que a nosaltres!

Faetont plorava i mirava el cel amb insistència i amb moltes ganes d'anar prop del seu pare.

Un dia, s'acomiada de sa mare i camina, caminarà, emprèn el camí cap al palau del seu pare que era més enllà de l'horitzó. Quan va ser al davant de son pare li va demanar un favor:

– Pare, deixa'm conduir el teu carro d'or, encara que sigui només una vegada.

– Això no pot ser, fill meu, tu ets massa jove i cal molta força per subjectar les regnes. A més, el viatge és llarg i perillós.

Però Faetont insistí tant i tant que al final son pare hi va consentir. Li va untar la cara amb un oli especial perquè no es cremés i el va dur allà on era el carro i els cavalls. Abans de partir li va dir:

– Aquests cavalls són molt salvatges i fins ara només jo els he conduït. No t'has de fer massa enlaire perquè la terra es gelaria, ni massa avall perquè la cremaries. Vés per les roderes que el carro ha marcat dia darrere dia... Faetont, sense escoltar-lo gaire, va pujar al carro i va fer marxar els cavalls. En passar per damunt ca seva va fer abaixar un poc els cavalls perquè els seus amics poguessin distingir que era ell qui menava el carro. Els cavalls sortiren del camí solcat durant segles i s'adonaren que no els subjectaven les mans segures del seu amo. Es varen precipitar per avall i la terra d'Egipte, que era verda i fèrtil, es va convertir en un desert vermellós.

Faetont va demanar auxili al seu pare, però aquest no hi va poder fer res.

Zeus, el pare dels déus que ho veia tot, perquè la Terra no es cremés, va enviar un llamp molt poderós a sobre del noi, que el va fer caure del carro i el va deixar mort estès a terra.

Hèlios va anar a cercar el carro i va trobar els cavalls molt esverats. Els va cobrir amb la seva capa perquè es calmessin i els va conduir a l'estable. La resta d'aquell dia va ser molt fosc. Només es veien miquetes de caliu escampades per terra.

Hèlios va plorar molt per la mort del seu fill, i diuen que encara plora cada vespre quan se'n va a dormir. Les seves llàgrimes són aquestes gotetes que trobem damunt les fulles i que en diem rosada.

Llegenda grega

Grans autors per a petits lectors

Enguany presentem autors que han deixat empremta amb els seus àlbums

Tertúlia de Rates

Leo Lionni era un doctor en Ciències Econòmiques tocat per l'amor als llibres, a l'art, al disseny i als seus néts. Aquests amors i la seva condició de jueu en l'Europa del segle XX van marcar la seva trajectòria vital i personal. Va viure a Amsterdam, ciutat que el va veure néixer, als Estats Units, país que el va acollir durant el seu exili, i finalment va morir a la Toscana italiana. Va créixer en una família interessada per les diferents arts i es va casar amb Nora Maeffi, filla del fundador del partit comunista italià. Al llarg de la seva carrera va treballar com a director d'art de diverses revistes i no va ser fins a l'any 1959 que, tot inventant-se un joc per al seu nét, va començar dedicar-se a escriure i dibuixar àlbums il·lustrats, dels quals va publicar-ne més de 40. Ja de jove, cap allà els anys vint, va abraçar les avantguardes del moment involucrant-se en tot allò que envoltava el món artístic, el disseny i el seu ensenyament, i va elaborar, entre d'altres, cartells durant la Segona Guerra Mundial.

El seu primer llibre, Pequeño Azul y Pequeño Amarillo, està fet amb uns paperets de colors i és completament visual, sense

text, fet que li va marcar una determinada trajectòria com a il·lustrador de contes per a infants. Lionni va ser un pioner a l'hora d'utilitzar la tècnica del collage i dels elements abstractes dins la il·lustració infantil, sens dubte producte de la seva relació amb el disseny. Va ser també una influència per a les generacions posteriors, no sols per l'ús del collage sinó també pel grafisme del seu art. Leo va utilitzar també altres tècniques: tècnica mixta, llapis, oli; però sobretot sempre utilitzava espais en blanc amplis on emmarcar les seves creacions. Una altra característica de la seva obra és que, tret del primer, tots els seus llibres estan protagonitzats per animals casolans que expressen sentiments plenament humans. Lionni comprenia els infants amb tota la seva globalitat i sabia crear històries per a ells.

Cal destacar el treball de l'editorial **Kalandraka** i l'editorial **Hipòtesi** per a les versions catalanes, responsables que es puguin trobar a Catalunya i a Espanya els llibres traduïts d'aquest gran autor.

Aquí en destaquem tres títols imprescindibles per a tota persona que vulgui conèixer el gran Leo Lionni:

«Pequeño Azul y Pequeño Amarillo»

Sevilla: Kalandraka, 2005

ISBN: 84-96388-25-5

«Frederick»

Sevilla: Kalandraka, 2004

ISBN: 978-84-9337-591-1

«Neda-que-neda»

Pontevedra: Kalandraka, 2007

ISBN: 978-84-8464-629-7

**Jornada d'Educació Infantil
Tarragona 29 de març de 2008**

La il·lusió d'aprendre i de compartir experiències va presidir la Jornada d'Educació Infantil organitzada per l'ICE de Tarragona i el Seminari d'Educació Infantil, amb el títol *L'infant com a constructor dels propis aprenentatges*. David Altimir, Irene Balaguer, Mara Davoli, Carme Mateu, Missi Olesti i Beatriz Pérez varen aportar els seus coneixements i experiències sobre el tema. És de destacar la resposta i l'interès mostrat pels i les professionals que treballen en educació infantil que va fer que es cobrissin ràpidament les places disponibles i no es pogués atendre a 400 persones interessades en participar.

Es pot consultar la informació completa a www.revistainfancia.org

**Association Pikler Lóczy
de France. Formació 2009**

L'Association Pikler Lóczy de France ja ha fet públic el seu programa de formació per al proper 2009. Inclou diferents modalitats formatives: seminaris clínics,

jornades d'estudi, etc. a París i també en altres ciutats franceses.

Es pot consultar la informació completa a www.pikler.fr

**NO ÉS VERITAT!
Manifest pedagògic
Promogut per la Red IRES**

Un grup de mestres i professors dels diferents nivells educatius, preocupats per la difusió de creences sobre l'escola espanyola que distorsionen greument la realitat... generalitzant una manera de pensar segons la qual avui a l'escola s'ensenyen pocs continguts, es fan activitats irrelevantes, els nivells d'exigència baixen, els i les alumnes són pitjors que els d'abans i hi ha «molta pedagogia» i poc ensenyament (...) preocupats, en definitiva, perquè l'educació, a diferència d'altres activitats de gran incidència social com la medicina o la justícia, siga analitzada i valorada socialment des de concepcions simples i caduques.... Han decidit manifestar-se col·lectivament i fer públiques les seves opinions en un manifest que, de forma clara i concisa analitza i rebutja algunes de les afirma-

cions i judicis que des de fa un temps venen fent sobre l'escola alguns mitjans de comunicació i persones amb impacte mediàtic (pertanyents a l'àmbit de la literatura, de la universitat, de la intel·lectualitat, etc.) que divulguen aquestes creences amb arguments molt pobres, a voltes també insultants, posant en evidència una visió poc rigorosa sobre l'escola i sobre els processos que hi tenen lloc. L'objectiu del Manifest és aconseguir la màxima difusió i recolzament.

Per llegir el manifest íntegrament i adherir-s'hi, si es desitja cal fer-ho a: www.redires.net

**Cursos d'Hivern AMRS
Educació Infantil**

230901 Arts en joc

A càrrec de: Montserrat Dulcet
Durada: 15 hores
Calendari i horari: Dimecres 15, 22 i 29 d'abril; 6 i 13 de maig, de 18 a 21h
A l'etapa dels 0-6 anys es viuen les coses globalment. Les arts tenen un llenguatge comú i unes actituds comunes. Experimentar amb elles ens fa créixer

com a persones i dona eines per descobrir el món que ens envolta de manera interessant i ens pot fer descobrir capacitats i actituds que els aprenentatges acadèmics no permeten conèixer.

230902 Llegim junts: noves tecnologies i imatges narratives

A càrrec de: Teresa Creus
Durada: 30 hores
Calendari i horari: Dilluns 26 de gener; 2, 9, 16 i 23 de febrer; 2, 9, 16, 23 i 30 de març, de 18 a 21 h

Es pretén treballar l'ús del llenguatge audiovisual aplicat a la lectura i interpretació de la literatura infantil i juvenil actual. Els àlbums que hi ha al mercat tenen moltes possibilitats d'interpretació, però cal la interacció amb els adults i amb els iguals per adquirir habilitats i destreses que permeten aproximar-se a la comprensió dels textos ja siguin gràfics o icònics. Llegim junts i fem nostres estratègies que podem compartir. Aprenem a llegir emprant els diversos llenguatges que la tecnologia actual ens facilita.

230903 Metodologia innovadora a l'etapa d'educació infantil

A càrrec de: Montserrat Galbany, Rosa M. Pallisé i Cristina Valldeneu
 Durada: 30 hores
 Calendari i horari: Dijous 22 i 29 de gener; 5, 12, 19 i 26 de febrer; 5, 12, 19 i 26 de març; 2, 16 i 30 d'abril; 7 i 14 de maig, de 18 a 20h
 Es farà un recorregut per camins que esdevinguin innovadors en aquesta etapa, tot parlant de com aconseguir una escola acollidora (espais i temps), establir uns vincles entre les famílies i l'equip de l'escola, trobar estratègies per abordar millor les rutines quotidianes; i per veure com treballar a partir de projectes, laboratoris (laboratori de construccions, de la llum i la foscor, de l'espai màgic, el de la natura, el dels contes i la seva representació...). La proposta inclourà una part teòrica però sobretot se centrarà en la pràctica (manipulació diferents materials, caixes fosques...).

Cursos d'Hivern AMRS Educació Infantil i Primària

230904 Mirar l'escola des de la globalitat i la complexitat
 A càrrec de: Marta Utset

Durada: 30 hores (24h presencials i 6h virtuals)
 Calendari i horari: Dimarts 3 i 17 de febrer; 3, 17 i 31 de març; 21 d'abril; 5 i 26 de maig, de 17.45 a 20.45h
 Reflexió sobre què fem a l'escola i per què ho fem, a partir de les experiències i la pràctica dels participants acompanyada d'elements teòrics que ajudaran a mirar la realitat des de les competències bàsiques, la globalització dels aprenentatges i la complexitat dels centres. La finalitat és afavorir l'atenció a la diversitat d'alumnat, professionals i famílies.
 Nota: Cal que els participants puguin treballar des d'una connexió a Internet.

230905 Els projectes de treball o la construcció del saber compartit
 A càrrec de: Carme Isalt
 Durada: 15 hores
 Calendari i horari: Dilluns 2, 9, 16 i 23 de febrer; 2 i 9 de març, de 18 a 20.30h
 El treball per projectes ens permet investigar a la classe, relacionar els aprenentatges, contextualitzar els interrogants, aprendre amb el diàleg, interpretar la realitat, representar el coneixement, con-

nectar amb el desig d'aprendre. El curs pretén oferir un espai per reflexionar sobre la pràctica i promoure un estímul per a la innovació.

230906 1... 2... 3... 4...? 10... 20... idees per fer les tapes dels àlbums

A càrrec de: M. Rosa Tort
 Durada: 12 hores
 Calendari: Dissabte 18 i 25 d'abril; 9 i 16 de maig, de 10 a 13 h
 L'objectiu d'aquest curs és aportar als mestres d'educació infantil i primària idees pràctiques per tal d'elaborar les portades dels àlbums.
 El procés de creació es farà utilitzant tot tipus de materials: aguaplast, cola, tints, anilines, papers de seda, plastilina, palla, canyes, betum de sabates, bastons, silicona... i tenint present l'edat del nen/a per tal de dur a terme les diferents portades.

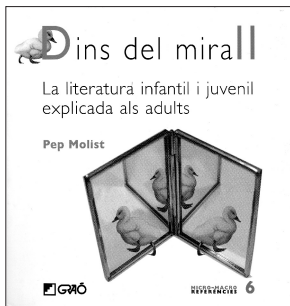
Més informació a:
www.rosasensat.org

La nostra portada

Traços, taques, esquitxades, colors bàsics, vius i brillants...conformen aquesta pintura que va fer en Xavier quan tenia 3 anys en uns tallers sobre Joan Miró que varen dur a terme a l'escola bressol. Durant uns dies havíem estat mirant reproduccions d'algunes pintures d'en Miró, fixant-nos en els colors que feia servir, en la seva tècnica i en algunes de les formes que s'hi repetien.

Els traços d'aquesta pintura feta per en Xavier en aquest període semblen, als nostres ulls, molt gestuals i espontanis però, si ens hi fixem bé, són plens d'intenció i d'una frescor visible perquè s'hi "llegeix" la satisfacció del fer com a conseqüència de la seva vitalitat imaginativa. Montserrat Nicolás. Un record dels tallers "coneguem Joan Miró".

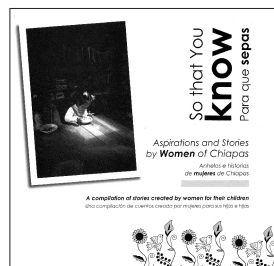
Dins del mirall.
La literatura infantil i juvenil explicada als adults
 MOLIST, Pep
 Graó, 2008

Itinerari gradual per una selecció d'algunes de les millors obres de la literatura adreçada als infants i els joves des de que neixen fins que es poden considerar ja lectors autònoms. Una manera d'explicar als adults els elements que caracteritzen i defineixen la literatura per als lectors d'aquestes edats i aporta idees per a seleccionar altres obres adients. Un immillorable punt de partida per conèixer la literatura infantil i juvenil a través d'obres de gran qualitat.

Les persones interessades en el llibre **Los procesos de socialización en la primera infancia**, ressenyat a **INFÀNCIA 165**, poden passar a recollir-ne un exemplar gratuïtment pel taulell de recepció de l'Associació de Mestres Rosa Sensat.

So that You know.
Aspirations and stories by women of Chiapas
Para que sepas. Anhelos e historias de mujeres de Chiapas
 MELEL Xojobal
 Mèxic, 2008

Aquest llibre, en edició bilingüe castellà i anglès, és una compilació de contes creada per dones per als seus fills i filles duta a terme durant un seguit de tallers de identitat i autoestima amb l'equip del projecte Arrumacos. Mostra la infància i la vida d'aquestes dones i la lluita diària per pujar els fills. Arrumacos és un projecte adreçat al creixement integral dels infants de 0 a 4 anys mitjançant el desenvolupament d'habilitats cognitives, físiques i socioafectives. És un dels projectes promoguts per l'organització social Melel Xojobal de San Cristobal de las Casas, que treballa amb infants i joves indígenes de Chiapas, en la promoció, defensa i exercici dels seus drets mitjançant processos participatius per la millora de la seva qualitat de vida.

Edició i administració:
 Associació de Mestres Rosa Sensat
 Av. de les Drassanes, 3 - 08001 Barcelona.
 Tel.: 934 817 373. Fax: 933 017 550.
 redaccio@revistainfancia.org - www.revistainfancia.org
Direcció: Montserrat Jubete i Irene Balaguer.
Secretaria: Mercè Marlès.

Elisabet Abeyà, Esther Aguiló, David Altimir, Mercè Ardiaca, Rosabel Barbé, Nancy Bello, Meritxell Bonàs, Teresa Boronat, Carme Cols, Mercè Comas, Judit Cucala, M. Carme Díez, Montserrat Fabrès, Rosa Ferrer, Carme Garriga, Esteve Ignasi Gay, Marisol Gil, Xavier Gimeno, Josepa Gòdia, Josepa Gómez, Roser Gómez, Marta Graugés, Marta Guzman,

Teresa Huguet, Montserrat Jubete, Elisabet Madera, Sílvia Majoral, Blanca Montaner, Catybel Navarro, Pepa Òdena, Misericòrdia Olesti, Àngels Ollé, Bàrbara Pol, Núria Regincós, M. Dolors Ribot, Montserrat Riu, Montserrat Sanjuan, Rosa M. Securún, Dolors Todolí, Marta Torras, Elisenda Trias.

Projecte gràfic i disseny de les cobertes: Enric Satué
Maquetació: Clara Elias
Impremta: IMGESA
 Alarcón, 138-144
 08930 Sant Adrià de Besòs (Barcelona)
Dipòsit legal: B-21091-83
ISSN: 0212-4599

Distribució i subscripcions:
 Associació de Mestres Rosa Sensat
 Av. de les Drassanes, 3 - 08001 Barcelona
 Tel.: 934 817 379. Fax: 933 017 550
Distribució a llibreries: Prólogo, SA
 Mascaró, 35, bxos., 08032 Barcelona
 Tel. 670 597 131

Exemplar: 7,90 euros, IVA inclòs

Tots els drets reservats. Aquesta publicació no pot ser reproduïda, sencera o en part, ni enregistrada o transmesa per un sistema de recuperació d'informació, de

cap manera ni per cap mitjà, mecànic, fotoquímic, electrònic, magnètic, electroòptic, per fotocòpia o qualsevol altre, sense el permís previ per escrit de l'editorial.

L'editorial Associació de Mestres Rosa Sensat als efectes previstos a l'article 32.1, paràgraf segon del TRLPI vigent, s'oposa expressament a que qualsevol de les pàgines d'Infància, o una part d'aquestes, sigui utilitzada per fer resums de premsa. Qualsevol acte d'explotació (reproducció, distribució, comunicació pública, posta a disposició, etc.) d'una part o de totes les pàgines d'Infància, necessita una autorització que concedirà CEDRO amb una llicència i dins dels límits que s'hi estableixin.